

ISSN 1304-8120 | e-ISSN 2149-2786

Araştırma Makalesi * Research Article

Post Yapısalcı Eleştirel Yaklaşımla, Yeni Avrasyacı Rus Jeopolitiğinin Coğrafi ve Jeokültürel Temsilleri

Geographical and Geocultural Representations of New Eurasianist Russian Geopolitics with a Poststructuralist Critical Approach

Bayram ÇETİN

Prof. Dr., Bursa Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü
bayramcetin@uludag.edu.tr

Orcid ID: 0000-0002-8237-1360

Mürşide COŞKUN

Doktora Öğrencisi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Ana Bilim Dalı.
mursidecoskun@hotmail.com

Orcid ID: 0000-0001-9293-3534

Öz: Makalede, Yeni Avrasyacılık söylemi eleştirel yaklaşımla yapı-söküme tabi tutulmuştur. Böylece jeokültürel ve coğrafi temsillerle inşa edilen Rus ideolojisine dayalı siyasî egemenlik dilinin çözümlenmesi amaçlanmıştır. Yeni Avrasyacılık, klasik anlayışın bilgi üretme modelini temsil ettiği için araştırma konusu olarak seçilmiştir. Kökleri Rus tarihindeki siyasî ve kimlik bunalımlarına dayanan Yeni Avrasyacılık, 1991 sonrasındaki siyasî konjonktüre göre güncellenmiş Post Sovyet imparatorluk ideolojisidir. Dugin'e göre Avrasyacılık Atlantikçi düzenin karşısında, tüm ezilen halkların yanında insani ve ulvi bir bloklaşmanın adıdır. Kara gücünü temsil eden Rus merkezli Avrasya İmparatorluğu kuzey, doğu, güney ve batı yönlerinden Atlantikçi güce hizmet edebilecek olası Rimland (düşman) alanlarıyla kuşatılmıştır. Söyleme göre Avrasyacılığın merkezinde, coğrafi sebeplerin yanında Bizans-Konstantinopol Kilisesi'nin hem teolojik hem de jeopolitik halefi olarak 3. Roma sıfatıyla Rus Devleti vardır. Yine Rus halkı medeniyet inşacısı ve taşıyıcısı gibi jeokültürel temsillerle Avrasya imparatorluğunun esas ve yönetici çekirdeğini oluşturur. Yeni Avrasyacılık normatif değerler taşımadığı gibi açık çelişkiler ihtiva eden siyasî bir kurgudur. Avrasyacılığın dünya siyasî pratiğindeki yeri, Avrasyacılığı Rusya'nın geleceğinde tek yol olarak gören ve hayata geçirmeye çalışan bir anlayışın (Vladimir Putin vasıtasıyla) iktidarda olmasıyla öne çıkmaktadır. Nitekim Şubat 2022'de başlayan Rusya-Ukrayna Savaşı'nın temellerini teşkil etmesi reel-politiğe yansımaları olarak düşünülebilir.

Anahtar Kelimeler: Eleştirel Jeopolitik, Yeni Avrasyacılık, Rusya İmparatorluğu, Atlantikçilik, Kara-Deniz Gücü

Abstract: In this article, the discourse of New Eurasianism is critically deconstructed. Thus, it is aimed to analyse the language of political sovereignty based on Russian ideology constructed with geocultural and geographical representations. New Eurasianism was chosen as the subject of research because it represents the knowledge production model of the classical understanding. Rooted in the political and identity crises in Russian history, Neo-Eurasianism is a post-Soviet imperial ideology updated according to the political conjuncture after 1991. According to Dugin, Eurasianism is the name of a humanitarian and sublime bloc that supports all oppressed peoples against the Atlanticist order. The Russian-centred Eurasian Empire, which represents the continental power, is surrounded by possible Rimland (enemy) areas that can serve the Atlanticist power from the north, east, south and west. According to the discourse, at the centre of Eurasianism,

Geliş Tarihi:06.10.2024

Kabul Tarihi:29.12.2024

Yayın Tarihi:31.12.2024

Atıf: Çetin, B. Ve Coşkun, M. (2024). Post yapısalcı eleştirel yaklaşımla, yeni Avrasyacı Rus jeopolitiğinin coğrafi ve jeokültürel temsilleri. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(3), 1415-1439. Doi: 10.33437/ksusb.d.xxxxxxx

---

besides geographical reasons, there is the Russian State as the 3rd Rome, both theological and geopolitical successor of the Byzantine-Constantinople Church. Again, the Russian people constitute the main and ruling core of the Eurasian empire with geocultural representations such as civilisation builder and carrier. The new Eurasianism does not carry normative values and is a political construct with clear contradictions. The place of Eurasianism in world political practice is highlighted by the fact that an understanding (through Vladimir Putin) is in power that sees Eurasianism as the only way for Russia's future and tries to realise it. As a matter of fact, the fact that it constituted the foundations of the Russian-Ukrainian War that started in February 2022 can be considered as its reflection on real-politics.

Keywords: Critical Geopolitics, New Eurasianism, Russian Empire, Atlanticism, continental-sea power.

GİRİŞ

Disiplin olarak siyasî coğrafya ve jeopolitik, geç 19. yüzyıl erken 20. yüzyılda dönemin güce ve sömürüye dayalı mücadele ortamında güçlü devlet yaratma anlayışıyla doğmuşlardır. Ontolojik, epistemolojik ve metodolojik merkezini pozitivist, çevreci determinist paradigmalardan oluştuğu bilim atmosferinin ürünleridir. Natüralist bir perspektifle “organik devlet” ve “lebensraum” gibi kavramlar ana eksenlerini teşkil etmiştir.

‘Geleneksel jeopolitik coğrafi faktörlerin siyaset üzerine olan etkilerinin incelenmesi’ ya da güç vurgusuyla bir ulusun, uluslar topluluğunun veya bölgenin değişen ya da değişmeyen unsurlarının konjonktürel analizi olarak tanımlanır (Tezkan & Taşar, 2013: 18; Dalby, 2011). Lacoste (2014: 75), jeopolitiği belli bir toprak parçası ve/veya topraklar üzerinde sadece bir devlete özgü olanı değil aşiret, dini, etnik vb. gibi her türlü siyasî örgütlenmenin iktidar kurma rekabetlerinin analizi şeklinde ifade ederken, Defay (2005: 13), kara, deniz ve hava hâkimiyeti temelli jeopolitik görüşleri, güç ve egemenliği artırmak için ortaya konmuş kurgusal fikirler olarak tanımlar.

Günümüzde, ampirik sınırlılıkla insandan bağımsız ontolojik temellerle klasik jeopolitiği şekillendiren bilgi üretim modeli eleştirilmektedir (Keat & Urry, 2001: 349-363). Mekân, mutlak, optik-geometrik, Öklidci-Kartezyen-Newtoncu anlayışla boş çerçeve olmaktan çıkmış, ilişkilere dayalı inşa edilen, toplumsal bir ürün olarak, ekonomik, siyasî ve toplumsal ilişkilerin dayanağı haline gelmiştir (Lefebvre, 2014: 21-30).

Paradigma değişiminin ürünü olarak eleştirel jeopolitik, kökleri post yapısalcı epistemolojik temellere uzanan, Derrida ve Foucault’un yapı-sökümü ve dil çözümlemesi yöntemleriyle karakterize olmuş, alternatif olmaktan çok çözümlenme iddiası güden yeni bir yaklaşımdır (Agnew, 2002; Dalby, 1990). Klasik ve neo-klasik geleneksel siyasî coğrafya ve jeopolitiğin tarafsız, nötr olamayacağı iddiasıyla egemenliğe dayalı güç ilişkilerine yönelik bilgi ürettiğini savunur. Üretilenin bilimsel bir gerçeklikten çok coğrafi temsillere, yaftalamaya dayanan bir jeopolitik söylem, varsayım olduğunu vurgulamaktadır (Yeşiltaş & Durgun, 2020: 9-13). ‘Coğrafyanın nihai gerçekliğinden çok sosyal bilginin üretilmiş şekli’ kabulüyle güç politikalarını meşrulaştırmak için kurgulandığı ve söylemleştirdiğini öne sürer. Bu yönüyle köklerini belli ölçüde Edward Said’in Oryantalizm kavramından ve onun söylem modellerinden almaktadır (Tuathail, 1989). Bilginin, belirli kültürlerin bakış açısını ifade ettiğini ve diğerlerini marjinal olarak konumlandığını temel alır. Klasik jeopolitiği güç siyaseti olarak tanımlamış ve biz/onlar, içerisi/dışarı, yerli/yabancı, yakın/uzak gibi genel karşıtlıkların yanı sıra merkez/kenar, kara gücü/deniz gücü ve Doğu/Batı gibi teritoryal karşıtlıklara dayandığını ileri sürer (Tuathail, 1999: 97-108). Dolayısıyla güvenlik, tehlike, korku ve çatışma kavramlarına dayalı doğduğunu kabul eder (Dalby, 2011: 43). Eleştirel jeopolitik determinist, istisnacı ve ideolojik yönlerinden dolayı klasik anlayışı eleştirmektedir (Anaz, 2012: 23-28; Akengin, 2022: 31-33).

Sonuçtan ziyade sürece odaklanan bu yeni anlayış (Tuathail, 1999: 97-108; Dalby, 2007), klasik jeopolitiğin coğrafi mekân ve dünya siyaseti arasında kurduğu ilişkiyi reddeder ve sözde nesnel politik bakışla inşa edilen modern devletin yapıları ve egemenlik mücadelelerine bir alternatiftir (Klinke, 2009: 1). Belirli coğrafi mekânlara yönelik üretilen temsiller ve bunlara dair tahayyüllerle bu mekânlar üzerinde oluşturulan iktidar (Agnew & Corbridge, 2003: 48-50) eleştirel jeopolitiğin hedefindedir. Mekânın ideolojilere bağlı olarak düşünüldüğü, ekonomik, siyasî, sosyal ve kültürel anlamının sürekli değiştiği kabul edilmekle birlikte belli coğrafi mekânlara karşılık temsil ve tahayyüllerle iktidar

mekanizmasının işletildiği ileri sürülür. Temsiller, coğrafi mekânlar ile siyasî tahayyülleri birleştiren işleve sahip adlandırmalardır ve doğal sınırlardan oluşan kategorileri değil, politik söylemsel kurguların ürünüdürler (Newman & Paasi, 1998: 189; Bilgin, 2020: 37; Yeşiltaş, 2014).

Dugin tarafından klasik jeopolitiğin günümüzdeki genişleyen anlamıyla kurgulanan Yeni Avrasyacılık, devletlerin teritoryal ilişkileri anlayışındaki boyutundan öte, medeniyet, kültür, iktisadî ve dinî kuralların devlet ile siyasetle ilişkilendirilmesine dayanır. Dugin (2014), tarafından her bir medeniyetin değer yargısını anlamaya, idrak etmeye ve onun mantığını tasvir etmeye çalışan disiplin olarak da ifade edilir. Millî ekollerin niteliksel yaklaşımını benimsemesi nedeniyle *jeopolitik objektif bir bilim değil, sübjektiftir ve medeniyete dair idrak ve değerlendirmeler deniz-kara diyalektiği üzerinden hareket ederek yapılırsa* gerçek jeopolitik nitelik kazanır (Dugin, 2014: IX-XVII). Burada bir halkın tarihsel yaşanmışlıkları ile jeopolitik kod arasındaki bağlamı ön plana çıkarır ki bu temelde jeokültür kavramı ön plana çıkar.

Jeokültür, jeopolitiğin alt alanı olarak dünya-sistemleri içerisinde halkların yaratılma parçalanma-bastırılma süreci ile 'ulusal kimlik'lerin inşası olarak (Wallerstein, 1993:187-211; Wallerstein, 2014:110-134), tanımlandığı gibi kültür coğrafyasına dayalı bir politika olduğu ve kültür coğrafyasının coğrafi konumla ilişkilendirilerek değerlendirilmesi şeklinde de tanımlanmıştır (İlhan, 1999:39-41). Yine çok kültürlülük bağlamında bu durumun gerek iç gerekse dış politikadaki işlevselliği olarak da düşünülmüştür (Davutoğlu, 2014).

Jeokültür, bir yönüyle medeniyet tanımı, medeniyet idraki ve tasavvuruyla siyasî örgütlenme bağlamını, diğer yönüyle de siyasî işleyişle halkların yaşam tarzı, kültür, kimlik-benlik ve etnisiteyle gelen ben idrakini değerlendiren bir disiplindir. Disiplinin jeopolitik temelini ötesinde tarihî, coğrafi, politik, etnografik ve felsefî temelleri de oldukça mühimdir. Aslında bu yönüyle siyasî amaçlara yönelik mekân ekseninde insan, toplum ve milletlerin varlığıyla özdeşleşen kimliğe, benliğe dair tinsel değerleri tanımlama misyonunu üstlenmiştir (Çetin, 2023:8-9).

Jeokültürün ontolojisi iki grupta ele alınabilecek mahiyette olup, ilki kültürel unsurlarını araçsallaştıran devlet, egemenlik, yönetim, koordinasyon temelli mekân siyasetiyle tanımlanabilecek dinamik boyuttur. Kültür unsurlarının araçsallaştırılması ise mekân bağlamında siyaset üretme ya da siyasî hedefler doğrultusunda koordine etme gibi eylemselliklerle karakterize edilir. Bu boyuttaki en başat özellik devlet dinamizmine, mekanizmasına dayalı yönetici ve koordine edici yapıdır. Böylece kimlik, benlik ve medeniyet örüntüsünün şekillenişinde etkili olabildiği gibi kendini, egemenliğini var kılma, inşa etme hususunda da etkindir.

Yeni Avrasyacılık söyleminin mimarı Dugin, *devletin mekânla ilişkisi* olarak tanımladığı jeopolitiği, devletin siyasî yapısından daha önemli olan bir aksiyom olarak görmektedir ki bu siyasetin ve devletin inşasının coğrafi mekânın zorunluluğu olarak kabulünün yansımasıdır. Bu bağlamda Dugin'in "Jeopolitiğin Temelleri: Rusya'nın Jeopolitik Geleceği" adlı eserinin önemli bir bölümünü oluşturan Yeni Avrasyacılık, klasik jeopolitiğin günümüzdeki genişleyen anlamıyla kurgulanmıştır. Devletlerin teritoryal ilişkileriyle birlikte, medeniyet, kültür, iktisadî ve dinî kuralların devlet ile siyasetle ilişkilendirilmesine dayanmaktadır. Büyük oranda jeokültürel unsurlara dayalı olarak inşa edilmiştir. Bu bağlamda eldeki çalışmanın sorunsalını, klasik anlayışın ürünü olan Yeni Avrasyacılık söyleminin güç, egemenliği meşrulaştırma anlayışıyla kurguladığı coğrafi ve jeokültürel temsillerin çözümlemesi oluşturmaktadır.

Yeni Avrasyacılık, Rus jeopolitiği'nin ağırlık noktasını oluşturduğu gibi, 1990'lı yıllarda başlayan Rusya'nın Batı'ya yönelme eğiliminden de uzaklaştığını gösterir (Kerr, 1995; Tsygankov, 1998). A. Dugin'nin revize ettiği Yeni Avrasyacılık V. Putin'in Rus Devlet Başkanlığına gelişiyle birlikte önem kazanmıştır. Bu bağlamda Dugin'in siyasî geçmişi ve neo-faşist siyasî özelliklerini ele alan (Ingram, 2001: 1033-1034), neo-faşizm ve formel jeopolitik arasındaki ilişkilere odaklanan çalışmaları görmek mümkündür (Griffin, 1991, 1995, 1998; Bassin, 1987; Murhpy, 1997'den aktaran: Ingram, 2001).

Eldeki çalışmada Dugin'in siyasî özelliklerinden çok yaklaşımındaki rasyonalizm, anti-rasyonalizm ile bilim ve mistisizm arasındaki geçişliliği ile ideolojiye dayanan çelişkileri vurgulanacaktır. Böylece bilimsel olduğu iddia edilen Yeni Avrasyacılık söyleminin rasyonel, çevreci determinist, gizil-mistik ve eklektik yanları da yansıtılmış olacaktır. Zira Dugin' e göre jeopolitik güç ve

güce yönelik, rasyonalitesi olan bir bilimdir ve uygarlık tarihinin, tellürokrasi (kara gücü) ile talasokrasi (deniz gücü) arasındaki mücadeleye dayalı jeopolitik bir yasaya dayalı ilerlediğini kabul etmektedir. Buna karşın, yine Dugin'e göre jeopolitik, milliyetçi olmaları nedeniyle partizan jeopolitikçiler (sübjektif) tarafından icra edildiği gibi jeopolitik mistik iç görüşlerden yararlanan, tamamen sekülerleştirilmemiş 'ara' bir bilim olarak tanımlanmıştır (Ingram, 2001: 1034, 1046-1048). Eldeki çalışmanın jeokültür ekseninde kurgulanması, Avrasyacılık ve Yeni Avrasyacılık söylemlerinin kimlik temelli olmasının yanında Dugin'in mistik öngörü sahibi, Rus milliyetçisi bir partizan anlayışıyla hareket etmesiyle ilişkilidir.

Dugin'in, gerek coğrafi temsiller gerekse kimlik ve kültürlere yönelik temsillere dayanan 'Yeni Avrasyacılık' söylemi yeni bir Rus imparatorluğu inşa çabasıdır. Rusya'nın Avrasya'daki iktisadî ve siyasî olası iktidarı adına kurgulanmış, söylemleştirilmiş ve adeta bir kader olarak, tarihsel akışın kaçınılmaz sonucuymuş gibi yansıtılmıştır. Dolayısıyla jeopolitik bilimsel bilgidен çok ideolojik bir görüş olduğu kanaatindeyiz. Determinist varsayımlarla Rus egemenliğini hedefleyen bu söylemin jeopolitik bilimsel bilgi iddiası bu çalışmanın sorunsalıdır.

AMAÇ, METOT ve KAYNAKLAR

Bu çalışmada Dugin tarafından formal jeopolitik tarzda yapısalcı anlayışla tasarlanan Yeni Avrasyacılık, eleştirel yaklaşımın yapı-sökümü ilkesi çerçevesinde irdelenmiştir. Böylece söylemin ideolojik, coğrafi ve jeokültürel temsil ve sınırlarının belirlenmesi hedeflenmiştir. Zira Yeni Avrasyacılık, hegemonik bir anlayışla Rus imparatorluğu kurma amacıyla coğrafi ve kimlik eksenli jeokültürel temsillerin yoğun olarak kullanıldığı jeopolitik bir söylemdir. Coğrafi kader ve jeopolitiğin nesnelliği adına bilimsellik iddiası da ancak bu temsillerin tespiti ve irdelenmesiyle çürütülebilir. Aslında burada yapılan da Rus Avrasya İmparatorluğu'nun meşrulaştırılması söyleminin kavramlar, temsiller ve ilham kaynakları düzeyindeki serimlenmesidir. Böylece Dugin'in, siyasî tahayyüllerin jeopolitik yaftalarla bölgesel kimliklendirmeye varan dogma coğrafi temsillerle süslenen söylemleri çelişkileriyle ortaya konulmuştur.

Yeni Avrasyacılık, klasik anlayışın bilgi üretme modelini temsil eden, klasik modelin tüm vasıflarını geniş bir çerçevede yansıtan güncel söylemlerden olması nedeniyle araştırma konusu olarak seçilmiştir.

Söylem ve içerik analizine dayanan bu çalışmada jeokültürel ve doğal coğrafi temsiller olmak üzere iki ana konuya odaklanılmıştır. Avrasyacı söylemin anahtarı niteliğindeki coğrafi ve jeokültürel temsiller tablo, harita ve şekillerle tasniflenmeye çalışılmıştır. Temsiller, anlamı ve kapsamının yanında çelişkileriyle serimlenerek çözümlenme yoluna gidilmiştir.

Araştırma, birbirleriyle ilişkili 3 farklı kaynak grubuna dayalıdır. İlkinin Dugin'in (1999) "Osnovy Geopolitiki: Geopoliticheskoe Budushee Rossii, Myslit Prostranstvom" *Jeopolitiğin Temelleri: Rusya'nın Jeopolitik Geleceği* adlı kitabının Türkçe çevirisi *Rus Jeopolitiği Avrasyacı Yaklaşım* adlı eser oluşturur. Makaledeki coğrafi ve jeokültürel temsil ve kavramların büyük bölümü bu kaynaktan alınmıştır.

İkincisini Dugin'in Yeni Avrasyacı söylemini farklı yönleriyle inceleyen ve değerlendiren *Ingram, A. (2001). "Alexander Dugin: geopolitics and neo-fascism in post-Soviet Russia", İmanov, V., (2008). "Avrasyacılık, Rusya'nın kimlik arayışı"* gibi bazı eserler oluşturur. Üçüncüsünü ise Avrasyacılık görüşünün tarihsel temellerini oluşturan eserlerle birlikte tarihsel gelişimini işleyen *Trubetskoy, S. N. (2020), "Rus ben-idraki", Gumilev, L. N. (2003). "Hazar Çevresinde Bin Yıl", Gumilev, L. N. (2005), "Hunlar, Gumilev", L. N. (2016), "Etnogenez halkların şekillenışı yükseliş ve düşüşleri"* gibi eserler oluşturur.

Klasik Avrasyacılık'ın Tarihi

Klasik Avrasyacılık 1920'li yıllarda Avrupa'daki sürgün Ruslar tarafından hazırlanmış çeşitli metinlere dayalı olarak gelişmiş bir ideolojik bir teoridir. *Evraziiskie Vremenniki* (Avrasyacı mecmualar), ile *Evraziiskie Khronika* (Avrasyacı kronik) adlı 12 cilt dergide yer alan makale, mektup ve raporlar ile 1921-1931 arasında yayınlanmış *Rossia i Latinstvo* (Rusya ve Latinlik) gibi Avrasyacıların münferit eserlerinden müteşekkildir. Avrasyacılık söyleminin oluşumuna eserleriyle katkıda bulunmuş teorisyenler başta N.S. Trubetskoy ve P.N. Savitski olmak üzere, N.N. Alekseyev, G.V. Vernadski, L.P. Karsavin, Y. Bromberg şeklinde sıralanabilir (İmanov, 2008: 34-37).

Klasik Avrasyacılığın mekân olarak Avrasya tasavvuru, coğrafyacıların kabul ettiği Avrasya kıtasıyla (Avrupa + Asya) tam olarak örtüşmez. Trubetskoy Avrasyacılığı, 'senfonik' yani çok fertli benlik kavramıyla ifade etme yoluna giderek derinleştirmiş ve genişletmiştir. Rus halkını sadece Slav etnosuyla değil, Fin-Ugor ve Volga Türkleriyle birlikte tanımlamıştır. Özel kültür inşa eden halklar sıfatıyla konumlandırmıştır (Trubetskoy, 2020: 7-19, 52).

Sovyet Rusya döneminde kabul görmeyen ve bastırılmaya çalışılan Avrasyacılık, 1980'lerin ikinci yarısındaki Perestroyka döneminde yeniden gün yüzüne çıkmıştır¹. Lev Gumilev (Gumilev, 2016; Gumilev, 2003; Gumilev, 2005), Turanî bozkır kültürünü temel alan çalışmalarıyla ve özellikle 'etno-genesis' adlı özgün teziyle tarihsel alt yapıyı oluşturmuştur. Rus etnosfer yapısına yönelik ortaya koyduğu şema önemlidir (İmanov, 2008: 179-182). Avrasyahıların Rus tarihine olan etkisi temelinde *Rus-Altın Orda simbiyozu* görüşü dikkati çeker ki Avrasyacılığın Dugin'den önceki son aşaması olarak görülebilir (Titov, 2005: 230).

Avrasyacılık, Aleksandr Dugin'in 1997'de yayımlanan 600 sayfalık, 'Jeopolitiğin Temelleri: Rusya'nın Jeopolitik Geleceği'² adlı kitabıyla yeniden formatlanmıştır. Zira Dugin tarafından güncel yapıya ve ihtiyaçlara göre uyarlanarak güncellenmiştir.

Aleksandr Dugin'in Jeopolitik Bilimine Bakışı Ve Yeni Avrasyacılık Söyleminin Meşruiyeti

Dugin jeopolitik bilimine bakışını tutarlılık kaygısı gütmeyen çalışmasının farklı bölümlerinde açıklamıştır. Öncelikle jeopolitiği Kjellen'in çerçevesinden çok farklı olarak medeniyetleri belirleyen kültürel, dini ve iktisadî alanlara göre yani jeokültürel ve sübjektif bir eksenle tanımlar. Ancak daha sonraki bölümlerde klasik dönemin ruhuna uygun olarak jeopolitik mekânın siyasî yasalarını keşfeden objektif bir bilim şeklinde ifade eder. Böylece 'medeniyete dair idrak ve değerlendirmeler ancak ve sadece deniz-kara diyalektiği üzerinden yapılırsa sonuca ulaşılabilir' düsturuyla jeopolitiğin 'kara gücü' ve 'deniz gücü' düalizmi, mekânın objektif prensipleri olarak jeopolitiğin objektif prensipleri ya da ilk yasası olarak benimsenmiştir. Hangi medeniyeti temsil ederse etsin tekdünyacılık jeopolitik ilkelere aykırıdır (Tablo 1).

Dugin, söylemini sağlam bir zemine oturtabilmek adına jeopolitik yasalar ile SSCB'nin politikaları arasındaki çelişkilere de değinmiştir. Jeopolitiğin mekânsal prensipleri dünya tarihini bariz olarak şekillendirmesine karşın, SSCB döneminde jeopolitiğin 'burjuva bilimi' olarak yok sayılması, sahte bir bilim olarak yaftalanması ve marjinalleştirilmesi reel politikte çelişkilidir. Bu kayıtsızlık kıtasal bir ülkede 'Avrasya', 'Heartland', 'Tarihin Coğrafi Ekseni' olmanın gereklerinin ve potansiyelinin fark edilemeyişinde başat rol oynamıştır. Böylece deniz gücüne karşı kara gücü yenilmiş ve devasa kıtasal devlet, emsalsiz bir sosyal sistem olan SSCB aniden çökmüştür. Ancak burada çok dikkat çekici olan şu ki, Dugin'e göre SSCB döneminde jeopolitik biliminin yapay ve değersiz görülmesi deniz gücünün bir taktiğidir ve müsebbibi ABD'deki siyasî elitlerdir.

Yeni Avrasyacılık söylemine yönelik meşruiyeti tarih, inanç ve bunların kümülatif bir yansıması yani tarihî-kültürel mirasa dayandırır. Günümüzde üçüncü Roma sıfatıyla Rusya, Kartaca-Roma (birinci Roma), Bizans (ikinci Roma)-Katolik Batı (daha sonra Protestan Batı ile temsil edilecek) mücadelesinden gelen kutlu misyonu taşımaktadır. Uygarlık tarihinde kökleri derine giden bu bağlam hem jeopolitik yasaların tarihteki işlerliğini kanıtlamakta hem de Rusya'ya ve Avrasyacılığa üçüncü Roma misyonuyla Ortodoks temellere dayanan tanrısal, tarihî ve beşerî boyutları olan bir yükü vazgeçilemez bir yol çizmektedir (Tablo 1).

¹ Sovyet Rusya'da Avrasyacılık fikrinin dikkat çekmeye başlamasının miladını 1960-1969 arasında yaşanan SSCB ile Çin Halk Cumhuriyeti arasındaki askeri krizlerle başlayan ve soğuk savaşa kadar götürülen bazı görüşlere rastlamak mümkündür. İki devlet arasında, Orta Asya ve Doğu Türkistan üzerindeki nüfuz mücadelesi kapsamında SSCB tarafından bu bölgelerde yaşayan halkla olan kültürel bağları güçlendirmeye yönelik bazı adımların atıldığı ileri sürülmektedir.

² Bu makalede A. Dugin'in jeopolitik söylemi Türkiye'de "Rus Jeopolitiği, Avrasyacı Yaklaşım" adıyla Vügar İmanov tarafından Türkçe çevirisi yapılan ve Küre Yayınları tarafından basılan kitabın 10. Baskısı temel alınmıştır.

Tablo 1. Yeni Avrasyacılık Söyleminin Meşruiyetine Yönelik Kullanılan Coğrafi Temsiller

Coğrafi ve Jeopolitik Temsiller	Anlamı-Kapsamı
Jeopolitik yasa/prensip	Deniz ve kara güçlerinin karşıtlığı. Tarihin işleyişini belirleyen temel prensip. Medeniyetin çifteliği, Doğu ile Batı'nın karşıtlığı.
Kartaca	MÖ 7. ve 3. yüzyıllar arasında denizci ticaret düzeninin, açık toplumun, piyasa ekonomisinin, ferdiyetçiliğin ön planda olduğu ve ahlakın zenginlikle belirlendiği devlet. Günümüzdeki Batı'nın tarihteki temsilcisi.
Roma/Birinci Roma	Ticari toplum düzenine karşı çıkan, şeref, liyakat, otokrasi ve özgürlüğü temel alan Antik Roma.
İkinci Roma	İstanbul merkezli Ortodoks Bizans İmparatorluğu.
Üçüncü Roma/Yeni Roma	Ortodoks Moskova kilisesi merkezli SSCB-Rusya. Atlantikçi düzene karşı, Antik Roma ve Bizans'ın 20. yüzyıldaki varisi.
Dünya Tarihinin sonuncu öznesi	Roma'nın son savaşçıları, Koton'un mirası, Pön Savaşlarının ebedi varisleri olan Rusya ordusu.
Jeopolitik kader	Doğa yasalarına bağlı olarak kara ve deniz gücü zıtlığına dayalı Varşova Paktı ve NATO karşıtlığı. Denizci ticaretçi Atlantikçiliğe karşı olan Avrasyacılık.
Yeni Kartaca	ABD merkezli Atlantikçi blok, NATO bloku.
Jeopolitik problem	NATO'nun doğuya doğru genişlemesi.
Jeopolitiğin 2. yasası	Şehir devletlerinden teritoryal devletler vasıtasıyla kıta devletlerine dönüşüm.

Dugin, Yeni Avrasyacı söylemine meşruiyet arayışında NATO'nun doğuya doğru genişleme eğilimini temel almaktadır. Zira bu iddia gerekli savunmayı oluşturma adına harekete geçmeyi meşru hâle getirdiği gibi başka devletleri ikna yolunu açmakta bu yöndeki ittifak girişimlerini kolaylaştırmaktadır. Yayılımacı deniz gücünün durdurulması adına jeopolitiğin ikinci yasası olarak tanımladığı stratejik blok oluşturma gerekliliğine ve meşruiyetine işaret etmektedir ki bu blok geçmişte Varşova Paktı, günümüzde ise 'Yeni Avrasyacılık'tır. Atlantikçi anlayışa karşı olan ulvi birlikteliğin adıdır.

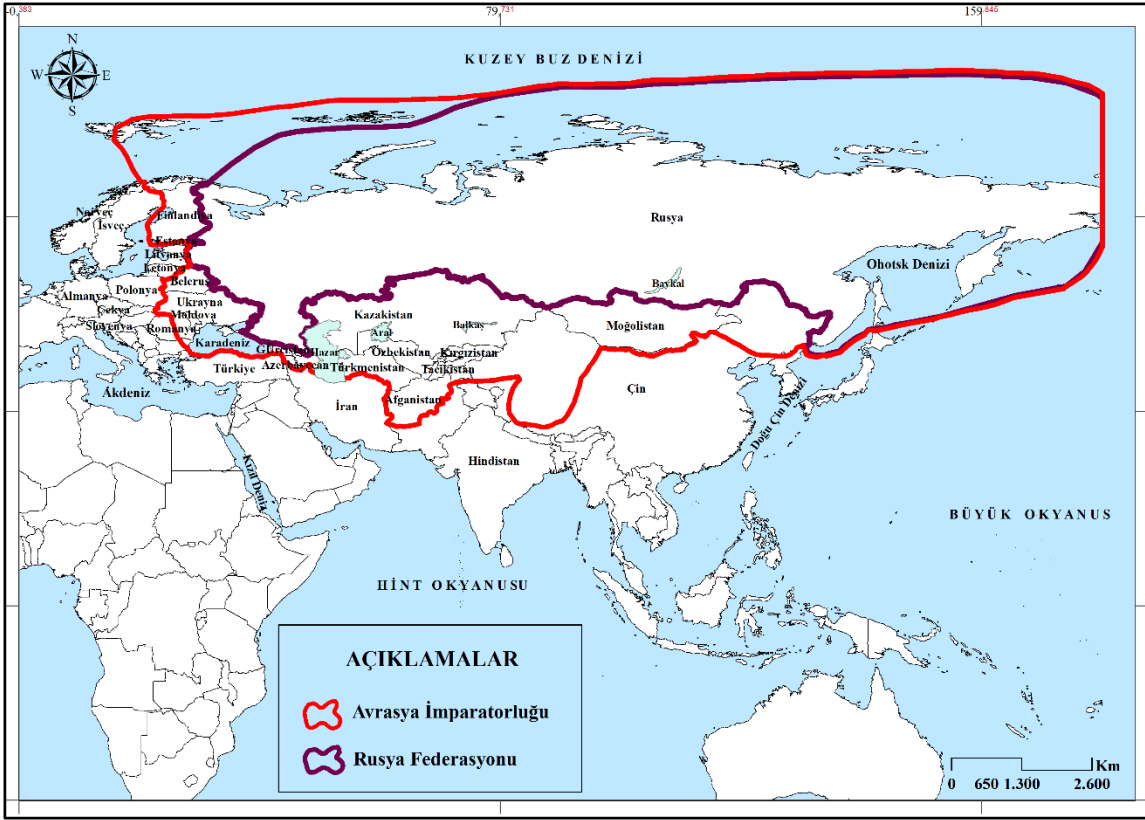
Eleştirel Yaklaşımla Yeni Avrasyacılık Söyleminin Coğrafi Bilimsel(!) Temsilleri

Neo-Klasik Anlayışla Rus Jeopolitiği

Atlantikçilik'in küresel yayılışına savunma olarak karasal *Avrasyacılık* şeklinde kavramsallaştırılan Rus jeopolitiği *bilimsel patriotluk, sosyal eğilim, tradisyonalizm, Avrasyacı etnizm ve Avrasyacı Bölgesellik* şeklinde 5 temel prensip üzerine inşa edilmiştir (İmanov, 2008: 204).

Yeni Avrasyacılık söylemi çeşitlilik arz eden coğrafi ve jeokültürel kavram ve temsiller üzerine inşa edilmiştir. Rusya'nın konumu ve coğrafi özellikleri temel alınarak kurgulanan dış jeopolitik ve iç jeopolitik argüman coğrafi temsillerle bilimsellik kazandırılmıştır. Coğrafi şartların ve konumun kaçınılmaz ürünü olan Rusya, tüm çevresel şartların da etkisindedir (Şekil 1). Nitekim bu kader keskin ifadelerle şöyle açıklanır;

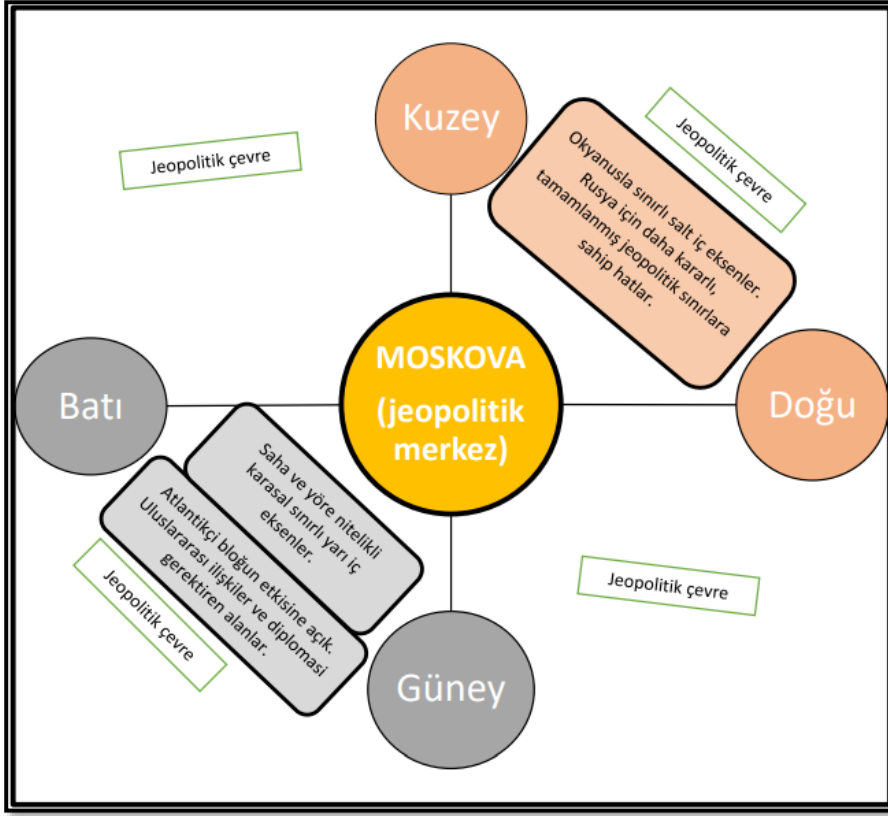
"Rusya, siyasî eğilimlere ve rejim özelliklerine bağımlı olmadan *Heartland, tarihin coğrafi eksen, anakara ve Avrasya*'dır. *Kıtasallık* Rusya'nın tarihi, coğrafi ve jeopolitik kaderidir. Rusya örneğinde, *Atlantikçilik ve Avrasyacılık* arasında bir seçim şeklinde ortaya konamaz. O Avrasya gücüdür başka türlü olamaz. Rusya'nın kendi rolünü oynamaktan vazgeçmesi, yalnızca tamamen yok edilmesi neticesinde olabilir. Rusya Avrasya vektörünün eksen olarak kalacaktır" (Dugin, 2014: 127; Şekil 1).

Şekil 1. Rusya Federasyonu ile Olası Avrasya İmparatorluk Sınırlarının Teritoryal Büyüklük Farkı (Dugin, 2014: 241-243).

Rusya'nın İç Jeopolitiği

Rusya'nın iç jeopolitiği 'jeopolitik merkez' ve 'jeopolitik çevre' gibi coğrafi temsiller arasındaki ilişkiye dayandırılarak, Rusya'nın teritoryal büyüklüğü, coğrafi özellikleri, konumu ve siyasî sınırlar gibi dinamiklerin temsilleriyle söylemlenmiştir (Şekil 2). Dugin, 'orman' ve 'bozkır'ın sentezine dayanan iki Rus jeopolitik geleneğinden söz eder. Bunlardan ilki merkezini St. Petersburg'un teşkil ettiği, ormana ve Avrupa'ya yakın olanıdır. Diğeri ise merkezini Moskova'nın teşkil ettiği bozkır ve Avrasya misyonuna daha yakın kabul edilendir. Dugin'e göre Moskova coğrafi açıdan, jeopolitik sabitler ve Sibiryaya göz önüne alındığında Avrasyacılık söyleminin coğrafi doğal merkezidir. Moskova 'tarihin coğrafi ekseninin ve Heartland'ın doğal merkezidir. Moskova'nın santralizasyonu ile belirginleşen jeopolitik merkez vasfı ile 'Rus Doğusu', 'Rus Kuzeyi', 'Rus Batısı' ve 'Rus Güneyi' şeklinde 4 bölgeden oluşan jeopolitik çevre tanımlamalarına zemin teşkil eder. Bunlardan 'Kuzey' ve 'Doğu' Rusya için tamamlanmış jeopolitik sınırlara sahip iken, 'Batı' ve 'Güney' Rusya için tamamlanmayan, zayıf istikametlerdir. Batı ve Güney hatları denizci karşı kampın etkinliğinin görüldüğü bazı devletlerden müteşekkildir (Şekil 2).

Şekil 2. Rusya'nın Jeopolitik Merkezi İle Jeopolitik Çevresini Oluşturan Bölgeler ve Arasındaki Hatlara Dair Coğrafi ve Siyasî Temsiller. (Kaynak: İlgili literatür çerçevesinde, yazarlar tarafından oluşturulmuştur.)

Kuzey: Rus Arktik'inin Jeopolitik Karakteri

Dugin, Rusya'nın kuzeyini değerlendirirken 'jeopolitik analiz' kavramıyla metodunu daha görünür kılma çabasıdadır. Doktriner bir çizgide egemenliğin devamlılığını önceler. Bunu da coğrafi ve etnik şartların merkez yani Moskova ile ilişkilerde yarattığı kolaylık ve zorluklar ekseninde Rus Devleti ya da Avrasya'nın iç jeopolitiği bağlamında ele alır. Geniş bir yelpazede coğrafi ve kimlik temsilleriyle birlikte siyasî söylem üretmiştir (Tablo 2; Şekil 3).

Tablo 2. Rusya Jeopolitiğindeki Yeri İtibariyle Kuzey ve Sibirya'ya Dair Coğrafi Temsiller

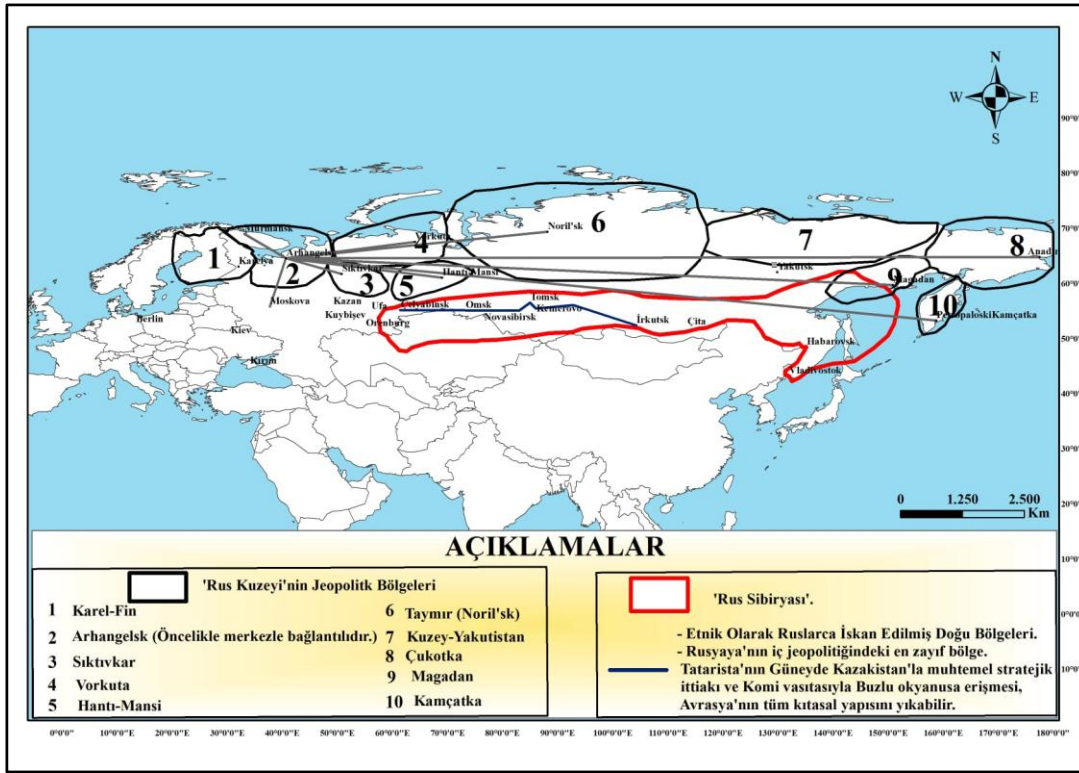
Coğrafi ve Jeopolitik Temsiller		Anlamı-Kapsamı
Kuzey+Kuzey		Kuzey=Rusya sınırları gözetilerek Sibirya'yı temsil etmekte, +Kuzey=Sibirya'nın kuzeyini temsil etmektedir.
Kuzey+Merkez		Ana merkez ile Kuzeydeki bölgeler arasında bağlantıyı kuracak olan ikincil bir merkez.
Kuzey ve Gayri Kuzey		Arktik paktan ayrılan anomalilik gösteren sahalar.
Geometrik Trapez		Avrasya'nın görünüşünü tekrar eden geometrik-trapez
Rusya'nın jeopolitik rezervi-Sibirya'nın rezervi		Kuzey=Rusya'nın mineral rezervi, +Kuzey=Sibirya içerisinde görece rezerv bölgesi.
Arktik pakt		Arktik'in coğrafi şartlarının yarattığı, arkaik kültürlere sahip halklardan oluşan birlik.
Kutup trapezi		Arktik paktın oluşturduğu trapez
*Coğrafi enlemsellik	* Doğu-Batı enlemselliğe kıyasla Kuzey-Güney boylamsallığının önemi	*Kuzeyin Rusya'daki entegrasyonunu sağlayan-sağlayacak olan coğrafi şartların işleyişi. Rusya tarihinde gelişmeler enlemselliğe dayalı olarak gerçekleşmiştir. Rusya'da ana ulaşım ve iletişim sistemleri buna göre oluşmuştur.
*Coğrafi boylamsallık		* Kuzey-Güney eksenini, stratejik bütünlük için gereklidir. Ayrımcı toplulukların entegrasyonu için önceliklidir.

Avrasyacı gelecek	Kuzey topraklarının entegrasyonu a kutup cennetine dönüş.	Rusya'nın ihtiyaç duyduğu kuzeyin entegrasyonu ile birlikte gelenek ve ilerleme, köklere bağlılık ve teknolojik modernleşmeyi temsil alan toplum modeli.
--------------------------	---	--

*enlemsellik ve boylamsallık çelişği

Kuzey ve Doğu'yu 'tamamlanmış', Batı ve Güney'i ise 'tamamlanmamış jeopolitik bölgeler' şeklinde tasnif ederken, ilerleyen kısımlarda bu tespitiyle çelişkili olarak Kuzey bölgesini enlemsellik prensibine anomali olarak tanımlamıştır. Yine hem coğrafi özellikleri hem de düşünce yapısı itibarıyla Yakutistan'ı Kuzey'in anomali olarak görmüş ve 'Gayri Kuzey' şeklinde ayırmıştır. Yakutistan için H. Mackinder'in 'Lenaland' temsilini de önemseyerek Moskova'dan bağımsız özelliği ve ayrılıkçı yapısına vurgu yaparak 'deniz gücü' üssüne ve böylece de Rimland'a dönüşebilme potansiyeline işaret eder (Şekil 3). Kuzey bölgesinin kaderi Rusya'nın kaderini belirlemektedir ki, 'Kuzey, istikbal ve katedir' doktrini bu toprakların yeniden organizasyonu ve örgütlenmesi için yeterli gerekçeyi oluşturmaktadır.

Şekil 3. Rusya Kuzeyi' nin Jeopolitik Bölgeleri ve Rus Sibiryası Olarak Temsilleştirilen Bölgeler (Dugin, 2014: 151,157'den).

Rusya Doğusu

Rusya'nın Doğusu ya da İç Doğu, genel hatlarıyla Volga boyu (Tataristan) ve Ural'dan geçerek Sibiry ve Pasifik Okyanusuna kadar uzanan bölge olarak belirlenmiştir. Rusya Doğusuna yönelik jeopolitik analiz coğrafi ve etnik sınırlara riayet edilerek ekseriyetle Rusya'nın iç jeopolitik bağlamı üzerinden yapılmıştır. 'Açık sistem' temel alınarak 'Jeopolitik Hatlar' yöntemiyle bilimsel analiz hüviyetiyle gerekçelendirilmiştir (Tablo 3).

Tablo 3. Rusya Doğusuna Dair Coğrafi Temsiller

Coğrafi ve Jeopolitik Temsiller	Anlamı-Kapsamı
Rusya Doğusu	Rusya coğrafyası ve etnisitesinin yarattığı sahanın coğrafi temsili.
İç Doğu	Kazan ve Ural'dan Pasifik Okyanusuna uzanan dikdörtgen şekilli saha.
Rus Sibirya'sı kuşağı	Rus etnik yapısının daha yoğun olduğu bölge. Çelyabinks'ten başlayarak doğuda Habarovsk, Vladivostok ve Pasifik Okyanusuna kadar olan saha.
Açık Sistem	Rusya Federasyonu'nun idari yapısına uyuşmadığını düşündüğü sistemin adı.
Jeopolitik Hatlar	Açık sistemi temel alarak jeopolitik bölgeleri belirlemek için kullanılan jeopolitik yöntem.
Tatar-Başkurt Ayrılıkçılığı	Türk-İslam dünyası temsiline yakın görülen Tatar etnisitesi Rus iç jeopolitiği açısından ayrılıkçıdır.
Lenaland Meydan Muharebesi	Ayrılıkçı Buryatya ile Yakutistan'ın oluşturacağı bir ucu okyanusa diğer ucu ise Moğolistan'a dayanan olası 'jeopolitik blok'
Geleceğin Okyanusu	Pasifik Okyanusu ikinci bin yılın olası jeopolitik ağırlık merkezi, jeopolitik eksenini.
Sibirya'nın Yeni Başkenti-Yeni Bin Yılın Başkenti	Rus Doğusu geliştikçe ve Pasifik 'geleceğin okyanusu' olarak gündeme geldikçe Sibirya'da ihtiyaç duyulacak yeni başkent.

Rusya Doğusunda, Rus etnisitesinin yoğun olduğu 'Rusya Sibirya'sı' öze yakın görülürken, Tataristan-Başkurdistan sahası ise Türk-İslam etnisitesi ve Türkiye'yle olan irtibatı nedeniyle ayrılıkçı öteki olarak farklı önlemlere ihtiyaç duyulan Rimland kuşağı olarak sınıflandırılmıştır. Yine 'Lenaland' coğrafi temsili, Kuzeyde olduğu gibi Doğu için de olası bir 'Jeopolitik blok' tehlikesi söylemi üzerinden yaftalanmıştır.

Dugin'e göre Atlantikçi dünya düzeninin güç kaybetmesine bağlı olarak Pasifik eksenli yeni dünya düzeninin doğması mümkündür. Bu minvalde Moskova merkez vasfını yitirecektir ve Sibirya'da belirlenecek bir merkez yeni bin yılın başkenti olacaktır.

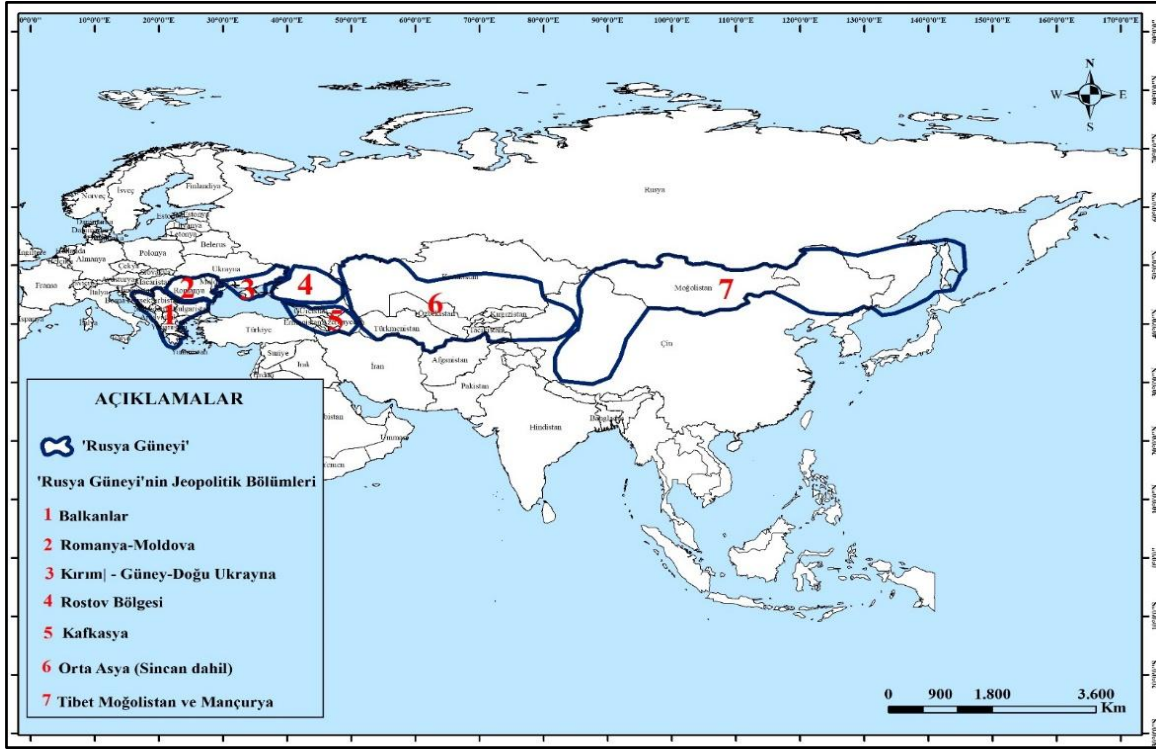
Güneyin 'Yeni Jeopolitik'i

Güney, küresel ölçekli determinist jeopolitik bir analizin sonucu olarak faal Rimland kuşağı şeklinde, kat-î sınırlar üzerinden temsilleştirilir. Boylamsal yayılmayla ancak kıtasal entegrasyonu sağlanabilecek Rimland, Kuzey ve Doğu'da *çizgisel* seviyede iken Güney'de ise *kuşak* olarak faillik kazanmıştır. Dugin Güneyde jeopolitik yayılmanın üsleri olarak değişken ve jeopolitik otarşiye imkân vermez (Tablo 4; Şekil 4).

Tablo 4. Güneyin 'Yeni Jeopolitiğine' Dair Coğrafi Temsilleri

Coğrafi ve Jeopolitik Temsiller	Anlamı-Kapsamı
Tarihin coğrafi ekseninin Güneydeki şartı	Rusya Devleti=Avrasya Devleti'nin Güney eksenli coğrafi kaderi ve buna bağlı natürelist dayatması.
Jeopolitik otarşi (yoksunluk)	Güneyde statik olmayan sınırlardan dolayı siyasî dengelerin hızlı değişmesi. Potansiyel taarruz üssü.
Yeni jeopolitik düzen	Rimland ya da kıtasal yayılma alanı olarak güneyde boylamsal yayılmanın gerekliliği.
Rimland faal kuşak, potansiyel çizgi	Deniz gücünün kuşatmasına açık olan güney kuşağı.
Kıtasal entegrasyon	Güney Rimland failliğinin kıtaya bağlılığı.
Açık hatlar konsepti	Rusya ile güney arasındaki ilişkilerin Rusya yönüne etki derecesi.
Orman-Bozkır farklılaşması ve sentez	Orman ve bozkır coğrafi farklılaşmasına bağlı kültürel çatışma ve sentez.
Avrasya jeopolitiğinin omurgası	Güneydeki dağların ayırıcı işlevini yitirmesiyle oluşacak kıtasal entegrasyon ve bütüncül jeopolitik yapı.

Güney’de İslam ülkeleri, Hindistan, Çin, Hindicini ile Moskova arasında sıkı ilişkilerin kurulması ve yine Balkanlarla bağlamsal entegrasyonun zorunluluğu temel alınmıştır. Ancak Kuzey Makedonya’ya kilit temsiliyet verilen Balkanlarda Sırp lar dışında, Boşnak ve Hırvatlar Rimland, Bulgarlar Rimland’ın levanteni, Ortodoks Yunanlılar da Atlantikçi bloğa dâhil edilmiştir. Enlemsel entegrasyon problemleri görülmüş, olası Avrasya eğilimli Balkan Federasyonu’nun jeopolitik formülü ‘Sofya, Moskova, Belgrad, Atina ve yeniden Sofya’ şeklinde eşkenar dörtgen olarak betimlenmiştir (Şekil 4).

Şekil 4. Rusya Güneyi'nin Coğrafi Temsillere Dayanan Jeopolitik Bölümleri, Rimland (Dugin, 2014: 171).

Güney'in yeni jeopolitiğiyle ilişkili olarak Dugin'in Ukrayna'ya bakışı günümüzde sürmekte olan Rusya-Ukrayna Savaşı'na işaret edercesine dikkat çekicidir. Özellikle Karadeniz'deki Rus egemenliği ve gücünün zedelenmesi yönüyle bağımsız Ukrayna'nın Rus jeopolitiği bakımından olumsuz olduğunu ve askeri çatışmaya kadar gidebileceğini 1997 yılında salık vermektedir. Ukrayna'nın Avrasyacı bir bağlılık göstermesi Rusya için vazgeçilmezdir. Zira Dugin, "Ukrayna meselesi çözülmeden kıtasal bir jeopolitikten söz edilemez" prensibiyle bu görüşünü kat'î bir forma kavuşturmuş, Yeni Avrasyacı jeopolitiğini hemen tamamen Ukrayna kilidiyle bağlamıştır.

Kırılma Nokta, Kapı ve Karakol Kafkasya'nın Yeni Düzeni

Dugin Güney'in jeopolitik analizini yaparken Kafkasya ve Orta Asya üzerinde daha detaylı olarak durmuş ve daha fazla söylem ve temsillerle kurgulamıştır (Tablo 6).

Kafkasya, coğrafi yapısı ve konumuyla ilişkili olarak sıcak denizlere inebilmenin kapısı olarak nitelendirilirken, Heartland ile Rimland arasında kırılma bir konumdur. Tarihteki Hazar İmparatorluğuna atfen mekânın jeopolitik ilkeleriyle güçlenebilecektir. Kafkas halklarına da benliğini bilen izole kültürleri ve mücadeleci-savaşçılıkları nedeniyle jeopolitik gelenek üzerinden farklı bir temsille yer verir (Tablo 6).

Dugin, Kafkaslar'daki doğal entegrasyonu enlemsel, Rus jeopolitiği bağlamında ise boylamsal entegrasyonu temel alır. Enlemsel ayrılmaları desteklemenin önemine dikkat çekmek kaydıyla Çeçenistan'ı İnguşetya ve Dağıstan'dan ayırarak Hazar'a çıkışını kapatırken, ülkeyi Gürcistan'a açmanın yeni düzenin prensipleri olarak tanımlamıştır (Tablo 5).

Tablo 5. Kafkasya'ya Yönelik Olarak Üretilen Coğrafi ve Jeopolitik Temsiller

Coğrafi ve Jeopolitik Temsiller	Anlamı-Kapsamı
Jeopolitik gelenekler	Kafkas halklarının sahip olduğu ve Dugin'e göre sosyal hareketlilikten oluşan gelenekler.
Kırılğan nokta	Heartland (Rusya) ile Rimland (Türkiye-İran) arasındaki şiddet sahası.
Sıcak denizlerin kapısı	Kafkaslardaki sınırların kuzeye ve güney yönündeki harekete açık olması
Jeopolitik çekirdek, karakol, Hazar Üçgeni	Kafkasya'da çekirdek olarak adlandırılmış Rostovna Donu-Volgograd-Astrahan üçgeni. Karakol ve ikinci ikame merkezi.
Entegrasyon vektörü	Rusya'ya göre boylamsal entegrasyon mecburiyetine dair ifade.

Orta Asya'nın 'Yeni Jeopolitik Düzeni'

Dugin, Orta Asya'ya birbirleriyle ilişkili 3 farklı misyon yüklemekte ve bunlara uygun kilit yerler ve temsiller üzerinden senaryolaştırmaktadır. İlki Rimland'a dâhil olan Hint Okyanusu ve Hindistan'a ulaşarak Hindistan'ın kıtasal entegrasyonunu sağlamakla birlikte okyanusa açılmaktır. Böylece Heartland'ın sahillerini güvence altına almak mücadelede Atlantikçilere karşı galebe çalmak mümkündür. Güney'in en baskın özelliği Rimland'a yakın olmasıdır. Rimland'ın sınırını Rusya lehine daraltmak yönüyle önemlidir. Bu da ikinci misyonu meydana getirmektedir.

Üçüncü misyon, Orta Asya'ya yönelik Türkiye'nin başını çektiği Panturanizm'le mücadeleyle ilişkilidir. Orta Asya büyük ölçüde Turanî ırkların mirasçılarının topraklarından oluşmaktadır. Buna göre, Turancı entegrasyon Avrasyacılığın karşı tezini oluşturduğu için, Turanî entegrasyonun temel ilkesi olan enlemsellik yerine boylamsal entegrasyon oluşturulmaya çalışılmalıdır. Orta Asya boylamsal prensiplere uygun olarak Ruslar ve İran arasında bölünmelidir. Türk mekânında özerk kültürler ayrıştırılmalı, ekonomik çevrimler ve stratejik tesislerle Türk kültürü dışındaki yerlerle boylamsal bağlar kurulmalıdır.

Orta Asya'nın yeni jeopolitik düzeninde Afganistan ve Tacikistan'ı farklı temsillerle belirli misyonlar yükleyen Dugin'e göre 1980'li yıllardaki işgale atıfta bulunarak Afganistan'ın coğrafyası tarafından tayin edilen misyon Rusya'nın Afganistan'a dönüşünün zorunluluğudur.

Yine Orta Asya'daki Rus jeopolitiğinin üssü, jeopolitik mafsalı ve laboratuvarı olarak Tacikistan önemli ve özel bir konum olarak atfedilir. Step ile orman kültürünün ve yine Turan-İran sentezinin pekiştirme potansiyeline dayalı bir misyonla temsiliyet kazandırılmıştır. Burası Rusya'nın güneye hamlesinin tüm özelliklerini bünyesinde barındırmakta olup, Hint-Avrupa İslam yapısı ile Heartland temelli Rus jeopolitik itici gücünün birleştirme yeri olarak kurgulanmıştır. Orta Asya'daki yeni eksen *Moskova-Duşanbe-Kabil-Tahrân* olarak tanımlanmıştır. Tacikistan'ı yeknesak görmemiş gerek coğrafik gerekse kültür ve kimlik bağlamında Dağlık Badahşan Bölgesine jeopolitik derinliğiyle ilişkili özel bir temsiliyet kazandırmıştır (Tablo 6).

Tablo 6. Orta Asya'ya Yönelik Olarak Üretilen Coğrafi ve Jeopolitik Temsiller

Coğrafi ve Jeopolitik Temsiller	Anlamı-Kapsamı
Hint Okyanusunun kapısı	Heartland (Rusya) için Hint Okyanusuyla bağlantı sahası.
Topografik sınırlara dayalı bir jeopolitik ve ırksal yapı	Coğrafi topografik şartlar jeopolitik ve ırksal bölünmelerin ana çizgilerini teşkil ediyor
Boylamsal entegrasyon	Orta Asya'nın Avrasyaya entegrasyonunun tek yolu.
Turancı entegrasyon	Türkiye'nin enlemsel ilkelere dayalı Panturanizm ideolojisinin Orta Asya'daki yayılma girişimleri.
Jeopolitik mafsalı	Rus jeopolitiği yönüyle Tacikistan için kullanılmıştır.
"Drang nach Süden" "Güneye Hamle"	Güney bölgelerine yönelik her türlü siyasî girişime dair slogan.

Jeopolitik laboratuvar, jeopolitik üs	Dugin'e göre, Tacikistan'ı Rus jeopolitiği açısından Orta Asya'da ön plana çıkaran özellikler.
Coğrafyanın zorunlu tayini olarak Afganistan'a Dönüş	SSCB'nin 1979 yılındaki işgal girişimi ve 10 yıl sonra çekilmek zorunda kalmasına atfen, coğrafi, sosyo-kültürel ve siyasî şartların kaçınılmaz bir sonucu olarak Rusya'nın geri dönme zorunluluğu.

Dugin, Kafkasya'nın yeni jeopolitik ilkelerini Avrasyacılığa uyarlarken, gerek Heartland (Rusya) ile Rimland (Türkiye) gerekse Türkiye ile Orta Asya Türklüğü arasındaki konumu gereği Ermenistan'ı üs seçmiştir. Türkiye'nin hem Kafkasya hem de Orta Asya ile bağının kopuk kalmasının ana siyaset ilkesi niteliği taşıdığını ileri sürerek, Ermenilerin Kürtlerle akrabalığı iddiası üzerinden Türkiye'yi jeopolitik açıdan sarsmanın söylemsel yollarını aramıştır. Bu bağlamda Ermenistan'ın İran'la olan bağının kurulması, Türkiye ile Azerbaycan arasındaki bağların zayıflaması adına Güney Azerbaycan ve Şiiliğin siyasî söylemlerde kullanılabilirliğini ileri sürer. Yeni Avrasyacı jeopolitiğin Kafkasya'daki selametini *Moskova-Erivan-Tahran* ekseninde görmüştür.

Orta Asya'nın yeni jeopolitiğinde Çin'in yeri

Çin, değişkenlik göstermekle birlikte Atlantikçi gruba yakın politikalar sergilemesi nedeniyle Rusya'nın en tehlikeli komşusu olarak tanımlanmıştır. Bu düşmanlık jeopolitik aksiyom derecesinde tanımlanmıştır. Hiçbir zaman denizci olmayan Rimland'a dönük yüzüyle birlikte kıtasallığa daha yakın çift yüzlü bir politika izlediği gerekçesiyle Çin "merkezi (Orta) İmparatorluk" olarak adlandırılır (Tablo 7).

Tablo 7. Orta Asya'nın Yeni Jeopolitiğinde Çin'in Temsilleri

Coğrafi ve Jeopolitik Temsiller	Anlamı-Kapsamı
Tehlikeli komşu	Öncelikle Çin ve Türkiye
Jeopolitik aksiyom olarak potansiyel düşman	
Jeopolitik müttefikler	Irak, İran, Afganistan, Pakistan, Hindistan, Kore, Vietnam, Japonya
Köprübaşı	Nüfusu az yoğun Kazakistan, Sibirya, Lenaland
Kuzeye atılım kuşağı, boş topraklar	
Rusya'nın güvenlik kuşağı	Çin'den ayrılmış Tibet, Uygur-Sincan, Moğolistan, Mançurya.

Yeni Avrasyacı söylemde Çin, kendine münhasır ırkî-kültürel özellikleri nedeniyle tarihte Avrasya'nın kıtasal inşasında yer almamıştır. Ancak Rusya'ya yönelik jeopolitik aksiyom seviyesinde düşmanlığıyla da ilişkili olarak yoğun nüfusunu yayabileceği Rusya'nın denetimindeki (Çin'in köprübaşı olan 'kuzey atılım kuşağı, boş topraklar') sahalar açısından tehlikelidir. Rusya'nın güvenlik kuşağına ihtiyacı vardır.

Batı'dan Gelen Tehdit

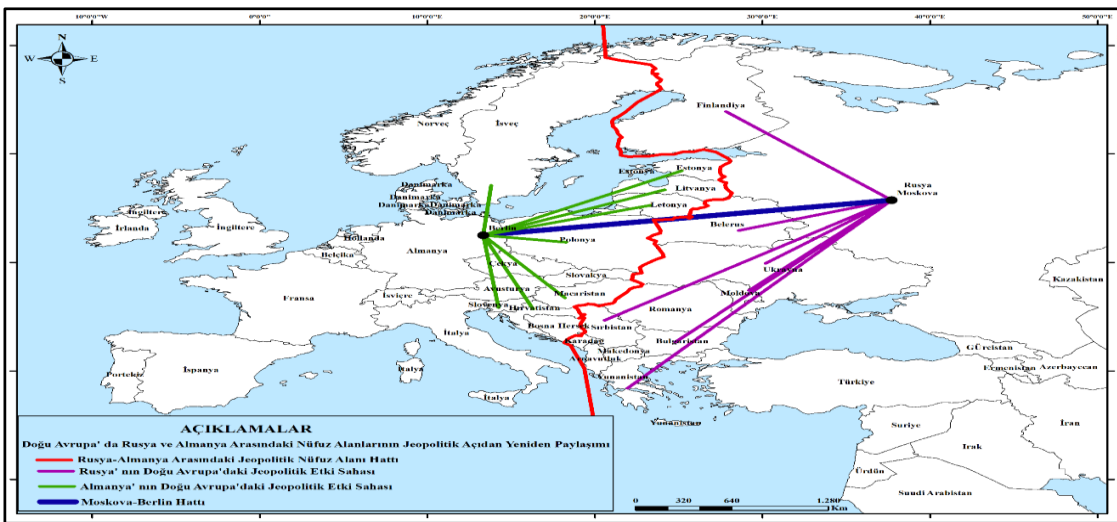
Yeni Avrasyacılık söyleminde 'Batı' coğrafi temsiliyle ifade edilen ABD ve Batı Avrupa'dan müteşekkil yapı, Heartland'ı, Avrasyayı kuşatan Rimland olarak Avrasyacılığın karşısındaki en büyük rakip olarak tanımlanır. Dugin'in varsayımına göre 'Deniz Gücü'nü oluşturan bu yapı içerisinde İngiltere öncül misyonu üstlenirken sonradan ABD bu misyonla Batı'nın bağımsız kutbu olmuştur. Böylece Batı Avrupa ABD'nin 'Tampon Alanı' 'Kıyı Şeridi' 'Stratejik Eklentisi' konumuna gelmiş, hatta metropoliten koloniye dönüşmüştür.

Batı Avrupa'nın ABD'den koparılması gereklidir ve bunun için Avrupa'nın Fransa ve Almanya merkezli olarak bir birleşmesinin desteklenmesi ve Moskova-Berlin hattına ihtiyaç vardır (Tablo 8; Şekil 5).

Tablo 8. Batı'ya Yönelik Olarak Üretilen Coğrafi ve Jeopolitik Temsiller

Coğrafi ve Jeopolitik Temsiller	Anlamı-Kapsamı
Batı	Başlangıçta İngiltere'nin daha sonra ABD'nin öncülüğünde devam eden Atlantik eksenli deniz gücü. Günümüzde NATO.
Rimland olarak Batı Avrupa	Batı Avrupa Avrasya'nın Rimland'ıdır.
Tampon Alanı, Kıyı şeridi, Stratejik eklenti	Batı Avrupa ABD ve deniz gücünün uzantısı olarak, 'stratejik eklentisi'dir.
Bağımsız kutup	Batı'nın bağımsız kutbu olan ABD.
Metropoliten koloni	Batı Avrupa'nın ABD'nin uzantısı olduğunu ifade eden temsil.
Finlandiyalılaştırmak	Avrupa'nın Moskova merkezli Avrasya'ya dost-bitaraf oluşum haline dönüştürülmesi.
Tampon kordonu	Kökleri Mackinder'e kadar giden, Polonya, Çekoslovakya, Romanya gibi Doğu Avrupa ülkelerini kapsayan temsil.
Yeni Tampon kordonu	Letonya, Litvanya, Estonya gibi Baltık halkları ile Ukrayna, Beyaz Rusya ve Uniat'lar
Uniat ülkeleri	Doğu Avrupa'nın farklı bölgelerinde Ortodoks olmalarına karşın Katolik Roma'ya bağlı kalmak isteyen ülkeler.
Manivela ülkeler	SSCB'nin yıkılışında kaldıraç, manivela işlevi gördüğü varsayılan Macaristan, Romanya, Çek Cumhuriyeti, Slovakya gibi ülkeler. Uniat ülkeleri.

Avrasyacı varsayıma göre Avrupa'nın 'Finlandiyalılaştırılması' sürecinde temel sorun 'tampon kordonu' dur. Bu temsilin kapsam sınırında konuma dayalı Orta ve Doğu Avrupa şeklinde coğrafi temsil yoluna gidildiği gibi 'Uniat ülkeleri' olarak inanç sistemleri temelinde jeokültürel tasnif ve temsillerin de kullanıldığı görülür. Söyleme göre Uniat ülkeleri SSCB'nin yıkılışında manivela olarak işlev görmüşlerdir. Tampon kordonunu bertaraf etmek hem Batı Avrupa ile ilişkileri güçlendirmek adına hem de Avrasyacılığın jeopolitiği açısından vazgeçilmezdir (Şekil 5). Tampon kordonundaki devletleri federasyon ve federasyonlarda birleştirmek koşuluyla oluşturulacak küçük bloklar ilk adımdır. Birleştirerek bloklar oluşturma adına federasyon formülünde Rusya ile Almanya yakınlaşması (zorunluluk) önemlidir. Bu aslında Almanya'nın Avrupa'nın birleşmesindeki rolünün yanında Rusya-Almanya birlikteliği ekseninde Orta ve Doğu Avrupa'yla birlikte İskandinav ve Baltık bölgelerinde de Almanya'nın merkez rolünü üstlenmesi şeklinde formüle edilmiştir (Şekil 5). Zira Atlantikçi ve Avrasyacı büyük alanlar arasındaki tampon kordonu Rusya için tehdit oluşturmaktadır.

Şekil 5. Batı'nın Oluşturduğu Tehdide Karşı Jeostratejik Temsil Kazanan Doğu Avrupa ve Baltık bölgesinin Almanya ve Rusya Arasında Olası Paylaşımı (Dugin, 2014: 63).

Görüldüğü üzere tasarlanan, kurgulanan federasyonların jeopolitik entegrasyonunda etnik yapının yanında inanç sistemleri son derece etkin rol üstlenmiştir. Burada özellikle bütünleşme sürecinde kabul edilen Katolik ve Ortodoks ülkelerin jeokültürel temsillerle yaftalanması dikkat çekicidir (Tablo 9).

Tablo 9. Tampon Kordonunu Birleştirmek İçin Düşünülen Federasyonlar, Coğrafi ve Jeopolitik Temsiller

Coğrafi ve Jeopolitik Temsiller	Anlamı-Kapsamı
Baltık federasyonu	Avrasyacı prensiplere göre tasarlanan Prusya çevresinde Rus-Alman stratejik birliği.
Polonya-Litvanya kaldırıcı	Deniz gücü jeopolitiğinin Avrasya kıtasal bloğuna karşı kullanabileceği bir araç.
Uniat-Orta Avrupalı Katolik Slavlar	Polonya'dan Beyaz Rusya ve Batı Ukrayna, Volin, Galiçya, Slovakya, Çek Cum., Hırvatistan, Slovenya. Slav olmalarına karşın, Rusya ile özdeşleşemeyen ülkeler.
Çift yüzlü jeopolitik yapı	Coğrafi olarak Orta Avrupa'nın güneyine, kültürel ve inançsal olarak ise Rusya-Avrasya'ya aittirler. (Beyaz Rusya, Ukrayna'nın merkezi, Moldova, Romanya, Sırbistan ve Bulgaristan)
"Kenar Bölge" Ukrayna	Devlet olarak jeopolitik bir anlamı ve kültür, etnik yapı ve coğrafi olarak evrensel bir özgünlüğü olmayan Ukrayna-Ukrayna. Merkez Moskova'nın kenar bölgesi.
Velikorus ve Malorus birlikteliği manevi ve dini bir seçimdir	Velikorus (büyük Rus=Süper etnos) olarak tanımlanan Ruslar ile malorus (küçük Rus=etnos, sub etnos) olarak tanımlanan Ukraynalıların ilahî bir kader olarak birlikteliği.
Avrasya'nın ileri karakolu	Rusya'yı Balkanlara-Sırbistan'a bağlayan Romanya, Moldova ve merkezi Ukrayna'dan Ortodoks halkların oluşturduğu kuşak.

Yeni Avrasyacılık, Güney'de olduğu gibi Rusya'nın jeopolitiği yönüyle Batı'nın en zayıf noktasını Ukrayna olarak işaret eder. Egemen Ukrayna'nın bağımsız olarak varlığı jeopolitik olarak Rusya'ya savaş ilanı olarak görülmüştür. Zira Ukrayna'nın 'Deniz Gücü'ne hizmet etme durumu bu riski büyütmektedir. Ukrayna, çok daha müstesna temsillerle ifade edilmiştir ki, adeta bunlar 2014 Kırım'ın Rusya tarafından ilhakıyla başlayan ve Şubat 2022'den sonra sürekli savaş şekline dönüşen 2023 yılı itibariyle de devam eden sıcak durumu açıklamaktadır.

Yeni Avrasyacılık söyleminde Ukrayna Atlantikçilik ile Avrasyacılığın karşılaşma yeri yani bir mücadele alanı olarak tanımlanmıştır. Bağımsız Ukrayna, NATO'nun Avrasya yönündeki genişleme hamlesinin olası ileri karakoludur. Zira, Kırım meselesi, enerji ödemeleri, gümrük rüsumları, Rusça konuşan nüfus ve Ukrayna Kilisesi'nin Moskova'dan ayrılması buna delildir. Avrasyacılık söylemi içerisinde Ukrayna'nın jeopolitik olarak konumlandırılışında coğrafi konumu, teritoryal büyüklüğü, Moskova'ya fiziki yakınlığı, mineral ve enerji kaynakları ile Karadeniz'deki kıyı uzunluğunun yanında tarihi ortak geçmişten, dini-mezhepsel ortaklığa ve etnisiteye kadar uzanan derin bağlar ya tehdit olarak ya da birliğin devamlılığı için gerekçe haline getirilmiştir. Birliktelik her iki devlet açısından elzem ve kaderdir.

Yakın Çevrenin Jeopolitik Problemleri

Yeni Avrasyacılık varsayımında Dugin, bütün kurgusunu ve köklerini Mackinder, Haushofer ve Karl Schmidt'e kadar dayandırdığı (bu şekilde bilimsel dayanaklarını artırmaktadır) 'Büyük Alan Yasaları' olarak tanımladığı coğrafi temsillerle açıklamaktadır. Millî egemenliği bölgenin kendine yeterliliğiyle ve otarsisiyle ilişkili olarak toprak büyüklüğü ve coğrafi konum üzerinden tanımlamaktadır.

ABD'nin Atlantikçi, piyasacı küresel entegrasyonu reddeden devletlerin 'Tarihin Ekseni' rolünü sürdüren Rusya'nın çevresinde 'Büyük Alanı' inşa edeceklerini ileri sürer. Dünya devletlerinin bu iki kutuptan birine dâhil olmak zorunda kalacağını ileri sürerek Rus hegemonyasına zemin oluşturur. 'Büyük Alan'ın kurulabilmesi adına, kıtasal karakterli bir devlet olan Almanya'yla oluşturulacak bir yapıyla 'ileri karakol Avrupa'nın Atlantikçi dünyadan kopartılması gerekmektedir (Tablo 10).

Tablo 10. Rusya Çevresinin Jeopolitiğine Yönelik Coğrafi ve Jeopolitik Temsiller

Coğrafi ve Jeopolitik Temsiller	Anlamı-Kapsamı
Jeopolitik Yasa	Coğrafi temellere dayanan ve geçerliliği olduğu düşünülen siyasî güç prensipleri.
Büyük Alan Yasası	Mackinder, Haushofer ve Karl Schmidt tarafından, toprak genişliği ve coğrafi konuma dayalı olarak geliştirilen temel jeopolitik yasa.
Tekdünyacılık ve Pax-Amerikana	Soğuk Savaş sonrası ABD tarafından oluşturulan Büyük Alan Projesi.
Yeni Dünya Alanı-Büyük Alan	ABD'nin tekdünyacılığına karşı, Moskova ve Rusya merkezli yapı.
Avrupa Büyük Alanı	Atlantikçi küreselleşmeye karşı kıtasal Almanya'nın merkezini teşkil edeceği Orta Avrupa etrafında teşekkül edecek olan yapı.

Büyük Alan Senaryosuna Doğu'dan Katılan Güçler

Doğu'da (Rusya'nın doğusu) 'Büyük Alan' olma potansiyeli ve iddiasını taşıdığı varsayılan devletler Çin, İran, Türkiye ve Suudi Arabistan'ın varlığına dair temsillerle gerekçelendirilme yoluna gidilmiştir. Bu bağlamda Çin, İslam birliğini oluşturamayacağı nedeniyle, Türkiye, ulus devlet yapısı ve NATO üyeliğiyle ilişkili olarak, Suudi Arabistan ise Suudi hanedanının ABD'ye askerî, ekonomik bağlılığı nedeniyle aday olarak kabul edilmezler. İran, gerek İslam Dünyası içerisindeki konumu ve ideolojisi, gerekse coğrafi konumu ve kıtasal özellikleri nedeniyle potansiyeli en yüksek devlet olarak seçilmiştir. İran, Büyük Avrasya bloğunun çekirdeği şeklinde bir temsille tanımlanmıştır (Tablo 11).

Tablo 11. Doğu'da 'Büyük Alan' Olma İddiası ve Potansiyeli Taşıdığı Varsayılan Güçlere Yönelik Coğrafi ve Jeopolitik Temsiller

Devletler	'Büyük Alan'a Yönelik Potansiyelleri ya da Yetersizlikleri
Çin	Doğu'nun yakın çevresinde İslam dini yaygın olmasından dolayı ihtimali düşüktür.
Şia İran	Ekonomik, ideolojik tüm imkânlarla sahip kıtasal bir devlettir. Afganistan, Pakistan, Türkistan ve Özbekistan üzerinde nüfuzlu.
Osmanlı Devleti'nin bir 'Parodisi' temsiliyle Türkiye	Türkiye, Atlantikçiliğin doğudaki ileri karakolu. NATO üyesi ve ABD'nin siyasî ideolojik kolonisi. 'Pantürkizm' kartını oynama şansı yoktur.
Arap Dünyası (Vehhabi Suudi Arabistan)	Protestan Hıristiyan biçimine yakın otoriter, ahlakçı, püriten Müslümanlık modeli. Atlantikçi, tekdünyacı projenin üyesi.

Yeni Avrasyacılık Söyleminin Jeokültürel Eleştirisi

Avrasyacılık ve Yeni Avrasyacılığı Rusya'nın kimlik arayışı olarak düşünmek, 'Rus Ben İdraki' ekseninde vücut bulduğunu tasavvur etmek bu söylemin jeokültürel temellerini belirlemede ve bulguların anlam kazanmasında yardımcı olacaktır. Dugin Avrasyacılık söyleminin dayandığı ilkeleri, tarihi, etnik değerlere dayandırdığı kadar rasyonel bir vatanseverlikle temellendirmiş, hümanist, şefkatli bir iktisadî yapıyı içeren, farklılıkları ve özgürlükleri gözetilen değerler çerçevesinde yayılcı küresel anlayışla insanî hakların bir gerekliliği şeklinde hümanist bir çerçeveye oturtarak sunmuştur (Tablo 12).

Tablo 12. Yeni Avrasyacılık Prensiplerinin Jeokültürel Eleştirisi.

Başlıca Prensipler	Kapsamı
Bilimsel patriotluk	Küreselleşmenin meydan okumalarına karşı Rusya'nın tüm faaliyetleri
Sosyal eğilim	Serbest piyasa ekonomisinin sosyal adalet, ahlaki toplum ilkeleri temelinde dizginlendiği sosyal devlet inşası

Tradisyonizm	Seküler kültür ve bilimin bunalımı karşısında manevi köklere dönüşü
Avrasyacı etnizm	Alt etnos ve halklara siyasî statü ve özgürlüklerinin verilme teminatı.
Avrasyacı bölgesellik	Bölgelerin özgünlüklerinin korunması, <i>tipteştirmeyi reddeden imparatorluk söylemi</i>

Yeni Avrasyacılıkta jeokültürel unsurlar, Rus halkının 'özel bir medeniyet taşıyıcısı' sıfatıyla 'jeopolitik konseptin merkezine' yerleştirilmesiyle başlamaktadır. Rus halkı tarihten gelen bir özellik olarak 'bir medeniyet taşıyıcısı' 'bir medeniyet sabitesi' ve 'özel medeniyet ülküsü' ne sahiptir. Rus halkını etnosentrik bir anlayışla 'mesiyanik' 'kurtarıcı' olarak görmüş ve hem geçmişte hem de günümüzde siyasî özne olarak merkeze yerleştirmiştir (Tablo 13).

Tablo 13. Rusya ve Rus Halkı İçin Jeopolitik ve Jeokültürel Temsilleri

Jeokültürel Temsiller	Reddi Mümkün Olmayan Duayen Jeopolitikçi	Temsillerle Yaratılan Haklar
Medeniyet Ülküsü Taşıyıcısı, Mesiyanik kurtarıcı, İsa'ya inanan 'ilahî halk', yayılmacı Batı'nın antitezi	S. Halford Mackinder, Tarihin Coğrafi Ekseni	İlahî bir kader olarak imparatorluk kurma, yayılma ve diğer halkları yönetebilme hakkı. İsa'nın devletini kurma yetkisi.

Yeni Avrasyacılık söyleminde Rus halkı, imparatorluk kurma ve diğer halklar üzerinde egemenlik inşa etme hakkına sahip üstün vasıflarla temsil bulmuştur. Halkın temel prensip niteliğindeki güçleri Mackinder'in "Tarihin Coğrafi Ekseni" kavramıyla yarattığı iddialı coğrafi temsillerle örtüştürülmüştür. Avrasya karasının ortasında yaşayan ve kıtada medeniyeti özümseme eğilimi taşıyan Rus halkı, stratejik menfaatleri gereği Kuzey-Doğu Avrasya'nın sorumluluğunu almakla yükümlüdür. Dugin bu eşleştirmeye jeokültürel iddialarına Mackinder'in kabul görmüşlüğünden ve coğrafyadan bilimsel bir zemin oluşturur.

İkincisinde, kültürel ve jeopolitik temelde Rusya'nın antitezi olarak Rus halkının Katolik-Protestan Batı'dan ve orada gelişen medeniyetten farklı bir din ve kültüre sahip olduğu gerçeği irdelenir. Üçüncüsünde, Rus halkının tarihin hiçbir döneminde 'mono-etnik' bir siyasî yapılaşma içerisinde olmadığını, aksine Rusların tarihte hep evrensel karakterde planlı imparatorluklar kurma azim, gayret ve eylem dinamiklerine haiz olmaları bağlamında 'yayılmacılık'ın Rus halkının tarihten gelen miras hakkı söyleminden meşruiyet aramaktadır.

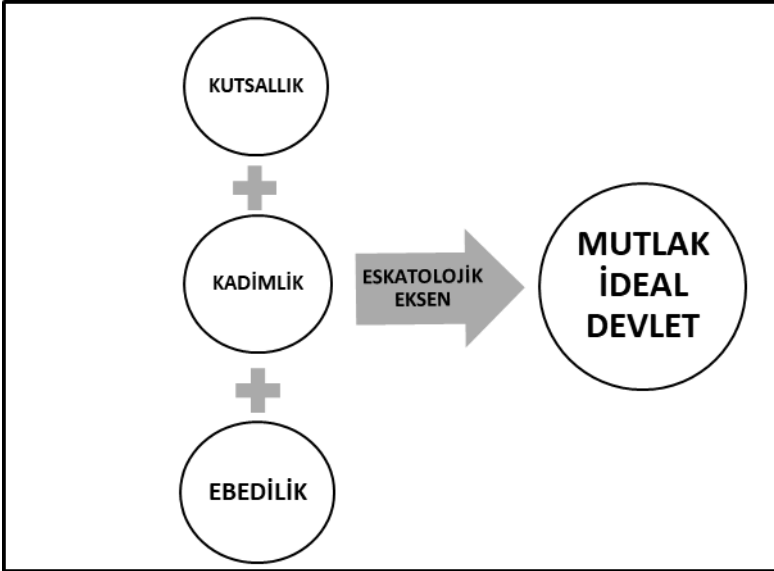
Sonucunda ise Rus halkı ve Rusya'nın var oluşunda İsa'ya inanmaktan gelen ilahî, tanrısal bazı özelliklere vurguyla 'hayat sahalarını' genişletmesinin sıradan, lalettayin bir toprak genişletmesi şeklinde olmadığını Rus dünya görüşünün kanıtlanması adına 'ilahî halk' olarak en üst mertebedeki görevi olduğunu ifade eder.

Dugin'in nihai olarak ulaşmak istediği nokta, Avrasyacı ve dahası cihanşümul bir Rus imparatorluğunun teşekkülüdür. Bu da ancak Çarlık ve SSCB sistemlerinin başarısız yönlerini elemek kaydıyla 'jeopolitik devrim'le (ileri sürdüğü söylemi jeopolitik devrimin temelidir) mümkündür (Şekil 3). Bunu, *Batılılaşma yanlısı, laik, millî ve kültürel değerlerinden yozlaşmış, materyalist bir Rusya yerine, şekilcilikten, demagoji ve sofü yönleri olmayan kültürel-dini ve kutsi geleneklere bağlı (Ortodoks-Üçüncü Roma ideali olan) bir Rusya* idealiyle sunar. 'Ulus devlet' 'bölgesel devlet' ya da sıradan bir devlet şeklini reddederek, imparatorluğun Rus halkının coğrafyadan, tarihten ve hatta İsa inancına bağlı ilahî kaynaklardan bahsedilen kaderi ve hakkı olduğunu savunur. Nitekim bu tarihi miras Mackinder tarafından, Roma, İskender ve Cengiz Han imparatorluklarının jeopolitik verasetiyle açıklanmıştır. Modern dönemin kara devleti olan Rusya'nın bu mirasa sahip çıkışıyla birlikte, Rusya'nın bağımsızlığı açısından Avrasya'nın bütünlüğü özel bir anlam teşkil etmektedir (Şekil 6).

Şekil 6. Avrasyacılık ve Rus Jeopolitik Devrimiyle Doğacak Olan Yeni Rus İmparatorluğu (Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.)

Hatta bu ilahî bir kaderle birlikte Hegel'in Prusya Devleti için eskatolojik-teleolojik eksende kurguladığı 'mutlak ülkü' kavramında da Rusya'ya yer bulmuştur. Tarih ve inanç bağlamı içerisinde ilahî kader, 3. Roma mirası üzerinden işlenmiştir. Rus imparatorluğunun, 'mutlak ülkü'sünün bir prototipi olarak 'kutsallık', 'kadimlik' ve 'ebedilik' vasıflarına vurgu yapılarak jeokültürel söylem güçlendirilmiştir. 'Mesiyaniğin evrensel' siyaseti gibi ilahî ve ulvi bir içerikle zenginleştirilmiş, Rusya'nın imparatorluğunun, 'mutlak ideal devlet' olmasına giden yolda önemli bir merhale olacağı ve Rus halkının eskatolojik geleceğinin de garantisi niteliği taşıdığı mutlak sonucuna zemin hazırlanmıştır (Şekil 7).

Şekil 7. Hegel'in Prusya Devleti İçin Eskatolojik Eksende Kurguladığı 'Mutlak Ülkü' Kavramının Rusya Modeli. (Kaynak: İlgili literatür çerçevesinde yazarlar tarafından oluşturulmuştur.)

Aleksandr Dugin'in, alinyazısı/kader olarak hiç taviz vermeden tekrarladığı söylemlerinden biri, Atlantikçi ortak düşmana karşı, merkezinde Rusya'nın, Rus halkı ve kültürünün olduğu coğrafi ve stratejik bir birlik olan Avrasya'dır. Yeni Avrasya İmparatorluğu dünya tarihi, jeopolitiği, coğrafyası ve siyasî kaderinin tartışma götürmez alinyazısının bir tezahürüdür. Rus halkı, İmparatorluğun ruhunu veren 'çekirdek' rolüyle başka bir millet tarafından ikame edilemeyecek 'kıtasal birliğin temel taşıyıcısı' rolündedir. Bu ikame edilemez sıfat ve konumunda yapılacak olası bir değişiklik sadece imparatorluk ve diğer milletlerin eskatolojik geleceği üzerinde telafisi mümkün olmayan sorunlar açtığı gibi, aynı zamanda küresel medeniyetin eskatolojisi noktasında da sorunlar oluşturacaktır. Rus halkının konumu ve yüklendiği bu misyon hem Avrasya hem de dünya siyaseti ve tarihinin akışını, geleceğini altüst edebilecek ağırlıktadır ki, değiştirilmesi mümkün değildir.

Demografik Sorunlara Jeokültürel Çözümler-Yeni Milliyetçiliğin Çerçevesi Olarak Yeni Milliyetçilik ve Fertlerin 'Ben İdraki'

Aslında burada çözümden ziyade Avrasyacılığın etnik-kültürel eksen kavramlarının pekiştirilmesi hedeflenmiştir. Zira Rus imparatorluk tarihinde 'Batıcılık-Millîcilik' ekseninde değişerek ilerleyen tüm

kimlik arayışları, siyasî, iktisadî, sosyo-kültürel alanlardaki krizlere dayanmaktadır (Gafarov, 2020: 76-183). ‘Rus milliyetçiliği’ bu konuda siyasî bir çözüm olarak işlenen ilk kavramdır. Ancak anlam ve kapsam olarak, ‘devletçi’ ve ‘monarşi’ dönemlerine ait modası geçmiş türden değil de ‘halkçı’, ‘etnik’, ‘dini-ahlaki’ yeni Rus milliyetçiliği olarak nitelenmiştir. Dindarlığı idarî-kurumsal bir mahiyetten çok ‘entelektüel-ahlaki’ boyutuyla işler. Yeni milliyetçilik ‘Rusların ilk olarak Ortodoks, ikinci olarak Rus ve üçüncü olarak da insan olduğu söylemi üzerinden Rus benliğinin genel hatlarının tanımlanmasını yapmaktadır.

Aynı zamanda yeni milliyetçiliği Rus toplumunun temel problemi olan demografik gerileme gibi olumsuzlukları gidermek için kullanılırken, insanları millî menfaatlere yöneltme ve millî propagandayı hızlandırma adına, halkın birlik ve beraberliğini oluşturma bağlamında siyasî çözümler bakımından da kullanılmasında bir beis görmez.

Ortodoksluğun Jeopolitiği-Üçüncü Roma Olarak Moskova

Önceki kısımlarda da belirtildiği üzere, 15. yüzyıla kadar Konstantinopol Patrikliğine bağlı kalan Moskova Kilisesi 1453’te İstanbul’un fethiyle birlikte Çar II. Vasili tarafından Üçüncü Roma iddiasıyla Bizans’ın varisi olarak tanımlanmış ve bu yolla siyasî meşruiyet ve tarihi bir misyona sahip olma adına yeni bir ideoloji oluşturmuştur. Bu bağlamda Avrasyacılık söylemine göre 15. yüzyıldan sonra Ortodoksluğun jeopolitiği ile Rusya’nın jeopolitiği özdeş hâle gelmiş ve adeta aynı kaderi paylaşmaya başlamışlardır.

Yeni Avrasyacılık varsayımına göre Bizans’ın son dönemlerinden itibaren Ortodoks dünyanın içerisine düştüğü jeopolitik ikilem iddiası üzerinden Rusya’ya misyon biçilmiştir. Bizans, dönemdeki jeopolitik ilkelerini (*Katolik Hıristiyanlık ve Hıristiyan olmayanlara karşı, 1-kendi yapısını koruma, 2-siyasal ve dini etki alanını koruma, 3-kendi bağımsızlığını savunmak*) yerine getiremez olmuştur. İstanbul Patrikliği Ortodoks Kilisesi’nin başı olarak kalsa da Bizans İmparatorluğu’nun Ortodoks jeopolitiği içerisinde soteriolojik¹ işlevinin bozulduğunu, Ortodoksluğun hem teolojik hem de jeopolitik olarak ayrıldığını ileri sürer. Zira devlet mekanizmasının yitirilmesi Ortodoksluğun eskatolojik bakışını olumsuz etkilemiştir (Tablo 14).

Tablo 14. Ortodoks Dünyanın Jeopolitiği ve Rus Devleti Adına Coğrafi ve Jeokültürel Temsiller

Coğrafi ve Jeopolitik Temsiller	Anlamı-Kapsamı
Hasım Dünyalar	Ortodoksluğu ve Ortodoksları tehdit eden Hristiyan Batı ve Gayri Hristiyan Dünya.
“Heretik Latin toprakları”	Ortodoksluğun düşmanı özellikle Katolik Hristiyan Batı.
Gayri Hristiyan dünya	Müslümanlaştırılmış Türkler ve diğer barbarlar.
Türk kavuğu-Latin mitrası	Ortodoksluğun varlık mücadelesindeki ikilem.
“Üçüncü Roma”-Bizans’ın Halefi: Rusya	Bizans’ın mirası ve Ortodoksluğun mistik kaderi söylemi; Ortodoks dünyanın koruyuculuğu. Tarihi sorumluluk.
Kıyamet haberine engel olma statüsü söylemi	Üçüncü Roma iddiasıyla Konstantinopol’ün tüm jeopolitik problematığının devri.
Kurtuluş gemisi	Ortodoks dünyanın koruyucusu (soteriolojik işlev) olarak Rus Devleti ve Moskova Kilisesinin oluşturduğu yapı.

¹Farklı araştırmacılar tarafından yapılan tanımlamalar çeşitlilik gösterse de genel hatlarıyla, Hristiyan teolojisi ve inanç sisteminde İsa Mesih’e olan iman aracılığıyla kurtuluşa ulaşma doktrini olarak tanımlanan bir terimdir. Kurtuluş ile kurtarıcı konularını içeren, bireysel ve toplu kurtuluşu hedefleyen ‘kurtuluş doktrini’ olarak da bilinir (Detaylı bilgi için bkz. Yetkin Karaoğlu, 2018. “Erken Dönem Gnostik Hıristiyanlıkta Soterioloji Anlayışı”. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Dinler Tarihi Bilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri).

İdeolojik Düşman (!) Olarak Liberalizmin Haçlı Seferi Temsili

Yeni Avrasyacı söylemde Batı, Avrasyacılığın ana düşmanı olarak resmedilir. Zira tarihin derinliklerine kadar giden Doğu-Batı mücadelesinde, deniz ticaretini temel alan Batı, Avrasyacılığın varlık sebebidir.

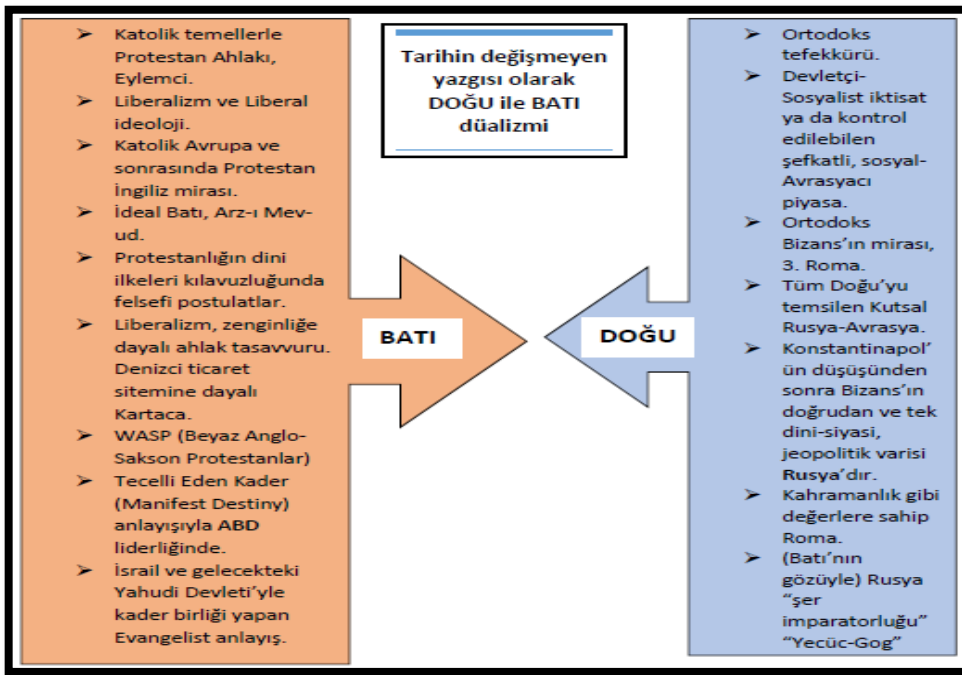
Dugin zorlama ilişkiler ve bağlamlarla Doğu-Batı medeniyet temsillerini, bilinenin aksine sadece Katolik-Ortodoks ve müteakibinde Protestan-Ortodoks özeline indirgemıştır. Doğu'yu, Bizans İmparatorluğu ekseninde Ortodoks dünyasına indirgerken, Bizans'ın mirasçısı 3. Roma misyonuyla da Rusya-Avrasya'ya Doğu'yu temsil etme payesi vermektedir. Batı, Ortodokslar da dâhil olmak üzere diğerlerini barbar, vahşi tanımlamalarıyla hor görmüştür. Ancak bu söylem tüm tarihle çelişmektedir. Haçlı Seferleri olarak bilinen savaşlarda İslam tehlikesinin bertarafı ve Kudüs'ün ele geçirilmesi eksenindeki gerçekler göz ardı edilmiştir.

Tecelli Eden Kader Olarak (Manifest Destiny) Doğu ve Batı'nın Öncüleri: ABD ile Rusya-Avrasya'nın Karşıtlığı

Yeni Avrasyacı varsayım, ilahî bir kader olarak günümüz Protestan Batı'yı ABD merkezli olarak kurgularken, aynı Tanrısal kaderin yansıması olarak da Ortodoks Rusya merkezli bir Doğu kurgulamıştır. Buna göre;

Amerikalılık (ABD) WASP (Beyaz Anglo-Sakson Protestan) tabanlı Protestan ilkeleri temel alan bir yapı olarak tanımlanmıştır. Zira Protestanlık temelli bu yapı sadece mezhebin mensupları bağlamında değil, 'Protestan kurtuluşculuğu (mesiyanikliği) evrensel piyasa modeli önermesi ve liberal değerler sisteminin birbiriyle uyumluluğunu' dile getirmektedir. Protestan postulatlar ile insan hakları ve demokratik doktrinler pragmatik bir zeminde örtüşürülmüştür.

Dugin savını ABD'nin siyasal elitinin jeopolitik düşüncesi ve eskatolojik köktencilik ekseninde tarihin sonunda yeni İsrail olarak ABD'nin halkları yönetmekle vazifelendirilmiş olması düşüncesiyle 'Manifest Destiny' üzerinden Yahudi eskatolojisi bağlamına oturtur. ABD ile İsrail'in siyasî, ekonomik ilişkileri ve ABD'nin İsrail yanlısı tutumunu bu teolojik zeminde buluşturur. İlahî kader ya da yazgının tarihe yansıması olarak Evangelist köktenci Protestan eskatolojisi ile Yahudi Devleti'nin varlığı ve rolü üzerine kurgulanan gelecek senaryolarına bağlı olarak geliştirilen temsillerin tahayyülü olan jeokültürel söylemlerin ilahî eksenine dikkati çeker (Şekil 8).

Şekil 8. Doğu-Batı Düalizmine Dayalı Meşruiyet Arayışında Kullanılan Temsiller (**Kaynak:** İlgili literatür çerçevesinde, yazarlar tarafından oluşturulmuştur.)

Dugin'in İslam dünyasına yönelik jeopolitik bakışı iki yönüyle incelenebilir. Bunlardan ilki Batı'nın İslam'ı değerlendirmesi ve konumlandırması üzerinedir. 'Radikal İslam' kavramı ve bunun yarattığı tehlike ve tehdidin NATO'nun varlığını meşrulaştırmak için 'zengin kuzey'in miti olduğu ve yine bunun Rusya ile Batı arasındaki ana argümanlardan olduğu iddiasındadır. Zira Batı'nın, Rusya'yı İslam Dünyası'nın koruyuculuğunu üstlenmekle suçladığını da söylemiştir.

Diğer bakışını belirleyen ana unsur ise Rusya'nın sınırdaşı olarak halkı Müslüman olan çok sayıda devletin varlığı ve dahası Rusya Federasyonu içerisinde yaşayan Müslümanların sayısının da hiç de az olmamasıyla ilişkilidir. Metodik analizle İslam dünyasını kendi aralarındaki çatışmalar ve Avrasyacı jeopolitik söylemi çerçevesinde 'Vehhabilik', 'Şii', 'Baas-İslamî Sosyalizmi' ve 'Aydınlanmış İslam' olarak 4 temsille tanımlar. Temsillerin bazılarını Atlantikçi olarak konumlandırır ki, bu aslında ilk yaklaşımı olan Batı'nın bakışı ve Rusya'nın koruyuculuğu söylemiyle çelişkilidir (Tablo 15).

Tablo 15. İslam Dünyasına Yönelik Temsillerin Devletlere Göre Dağılışı ve Jeopolitik Konumu

Jeopolitik/Jeo kültürel Temsiller	Anlamı-Kapsamı	Temsil Eden Devletler	Jeopolitik Konumu
Vehhabilik	Arap Sünniliğinin Püriten, müfrit biçimi. Manevi boyuttan yoksun, ahlakçı fanatik.	Suudi Arabistan	Atlantikçi
Şiilik	Aşırı ahlakçı olmayan, canlı, vizyon sahibi, mistik, paradoksal.	İran	Avrasyacı
Baas-Sosyalist İslam	İnancın yaşamı farklılık gösteren anlayışın hâkim olduğu ülkeler.	Irak, Lübnan, Suriye, Güney Yemen, Mısır, Libya	Avrasyacı
Aydınlanmış İslam	İslam'ın dini ve medeniyetsel normlarından çok, Batı tarzı siyaset ve ekonomiye yönelmiş, laik model.	Türkiye, Pakistan, Mısır, Cezayir, Tunus, Fas	Atlantikçi

İmparatorluğa Giden Yolun Jeoekonomik Bağlamı

Yeni Avrasyacılık söyleminde doğrudan en az işlenen konu jeoekonomidir. Bu bağlamda gerek kurgusu ve kavramları gerekse üretilen temsiller oldukça az ve yalındır. 1990'ların ortasından itibaren kurulma sürecine giren ve 2015 yılında faaliyete geçen Avrasya Ekonomik Birliği (AEB)¹ araçsallaştırılır. Rusya'nın bölgeselciliğe yaklaşımı 2000 yılında yayımlanmış olan Ulusal Güvenlik Konsepti (UGK) ve Askeri Doktrin (AD) belgeleriyle işlerlik kazandırılmıştır. Bölgeselcilik tarihsel bağlar ile mekânsal eksende ele alındığı için Sovyet dönemindeki etkiyi sürdürme gayesi ön plandadır. Bu çerçevede Çin ve Rusya'nın bölgesel düzen girişimleri küreselleşmeye karşı farklılaşan tepkilere örnek niteliğindedir. Rusya'nın bölgeselcilik girişimi daha çok Avrasyacılık eksenli olarak ilk etapta 2011 yılında Kazakistan, Belarus'un oluşturduğu çekirdek 2014 yılında Kırım'ın ilhakıyla gelişme kaydetmiştir. Büyük Avrasya eksenli bir bölgeselcilik Rusya'nın AB ile Asya-Pasifik bölgesi arasındaki rolünü de pekiştirecektir (Kaczmarek, 2017: 1359-1369).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Kökleri 1920'lerdeki klasik Avrasyacılığa kadar giden Yeni Avrasyacılık, 1991-1992 Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin dağılışına müteakip Rusya'nın yeniden şekillenmesi ve hayat bulmasına dair fikrîsel temelleri oluşturur. Çarlık Rusya'sı ve SSCB dönemlerinde yapılan hataları elimine etme çabalarıyla birlikte 1991 sonrasındaki yeni siyasî konjonktüre göre güncellenmiştir. Yeni Avrasyacı söylemi aslında çok basit bir şekilde Soğuk Savaş sürecinden beri ezeli düşman olan ABD ve Atlantikçi cepheye karşı yıkılan SSCB ve Sosyalist Bloğun yerine yeni bir cephe oluşturmaktan başka bir

¹ AEB Rusya Federasyonu, Belarus, Kazakistan, Kırgızistan ve Ermenistan'ın üye ülke olduğu, Moldova, Özbekistan ve Küba'nın gözlemci ülke statüsünde olduğu bir birliktir.

şey değildir. Bu bağlamda iç jeopolitiğini dahi Rusya Devleti=Avrasya Devleti olarak yeniden adlandırılan imparatorluğun birliğini sağlama, elde tutma ve egemen kılma düsturu teşkil eder.

Günümüz Rus jeopolitiğinin temelini oluşturan Yeni Avrasyacılık, klasik jeopolitik prensiplere göre kurgulanmış bir söylem olup, neo-klasik jeopolitiğin 1990'lı yıllardaki örneklerindedir. Bu bağlamda *deniz-kara*, *doğu-batı* karşıtlığına dayalı jeopolitik söylemlere uygun olarak denizci Atlantikçilik'in anti tezi niteliğinde yapılandırılmıştır. Kendi dönemi içerisindeki klasik tarzda üretilen diğer görüşlerden farklı olarak bazen birbirleriyle çelişen coğrafi ve jeokültürel temsilin çok sayıda kullanıldığı bir söylem olarak dikkati çeker.

Bilimsellik addedilerek Rus ideolojisine göre tasniflenen ve nitelendirilen coğrafi temsiller ile etnik unsurlara yüklenen bazı vasıflar, anlamlar ve misyonlarla ulvileştirilmiştir. Tüm kabuller, coğrafi şartlar ve tarihin değişmez gerçeklerinin yanında, objektif ve bilimsel prensipler olarak söylemleştirilmiştir. Daha nesnel ve kabul edilebilir hale getirmek adına 'jeopolitik analiz' 'jeopolitik hatlar' gibi yöntemlerle birlikte 'açık sistem' gibi sistemlerin kullanımı yoluna gidilmesidir. Gerek mekân üzerindeki tasnifler ve temsiller gerekse sosyo-kültürel temelli temsiller bilimsel gerçeklik süsü verilmiş dogmalardan ibarettir. Önceki dönemlerde ortaya konmuş, Rus ideolojisi ve 'Yeni İmparatorluğun' yüksek çıkarlarına uygun düşen jeopolitik teorilerin tespitleri değişmeyen bilimsel ilkeler olarak ileri sürülür. Özellikle H. Mackinder'in 'Heartland' teorisinin kavram ve sınıflandırmaları sıklıkla kullanılarak bilimsel dayanak oluşturulmuştur. Tüm bunların ötesinde tespit, tasnif ve kavramlarıyla Yeni Avrasyacılık, 'kenar kuşak hâkimiyet' 'kuşatma teorisi' gibi Heartland'a karşı teorilere de cevaptır. Rusya ne Batı'dır ne de Doğu, Avrasya'dır ve Heartland'tır. Dugin, jeokültürel savlarını, konum, coğrafi şartlar, toprak, tarihi süreçte medeniyet icrası, Hegel'in ideal devlet felsefesi, jeopolitik devrim ve ilkeler, ilahî kader ve mesiyani özellikler gibi farklı alanlardan meşruiyet bulmaya çalışmıştır. Böylece hem doğa ve beşerî bilimlerin yanında jeopolitik devrimle ulaşılabilecek bilgi birikimi ve felsefi derinliğe ilaveten Tanrı'dan gelen güçle meşruiyeti sağlanan bir imparatorluk tasavvur edilmiştir.

Klasik ve Yeni Avrasyacılık söylemlerinde öngörülen Avrasya coğrafi Avrasya kıtasıyla (Avrupa+Asya kıtaları) örtüşmez. Söylemin adını ve temelini oluşturan 'Avrasyacılık', Çarlık Rusyası ve SSCB'nin egemen olduğu teritoryal sahalar temel alınarak kurgulanmış, coğrafi dayanaktan uzak ideolojik temsildir. İdeolojik Avrasya, öngörülen kıtasal Rus İmparatorluğu'nun karşılığıdır.

Avrasyacılık ve Yeni Avrasyacılık, Rus tarihi içerisinde ortaya atılış zamanı ve Rus devleti ve kimliğini merkeze alarak emrivaki bir tarihi rol biçmesi bakımından iki ortak özellikle birleşirler. Bunlardan ilki, öncelikle her iki görüş de Rus devleti ve halkının, siyasî, iktisadi ve kimlik sorunları yaşadığı buhranlı dönemlerde çıkmıştır. Bu minvalde Rus devleti ve halkının içinde bulunduğu bu buhran halinin sonlanması, ihtiyaç duyulan birlik ve beraberlikle birlikte Rusya'nın Avrasya'daki siyasî ve iktisadi hâkim pozisyonuna geri dönmesi amacıyla ortaya atılmışlardır. İçinde bulunulan buhrana reçete niteliğinde, Rus kimliği, kültürü ve Rusya merkezli jeopolitik nazariyelerdir.

Ortak denilebilecek diğer özellik gerek Rus tarihi, kültürü ve kimliğinin tanınmasında gerekse Rusya'nın tarihten gelen misyonu gereği Avrasya'daki öncü ve hâkim rolünün, aynı coğrafyayı paylaşan tüm devletler, milletler ve halklar tarafından kabulünün gerekliliği, hayatiliği ve hatta emperyalist Batı karşısındaki mücadele ekseninde tarihi bir zorunluluk olduğu dayatması/emrivakiliğidir. Her iki görüşte de Rusya'ya dayalı ve Rusya öncülüğünde birleşmiş bir Avrasya dikte edilmektedir. Bu zorunluluk hali tarihsel süreç ve coğrafi dayanaklarla birlikte özgün Rus benliği ve kimliğiyle harmanlanarak Yeni Avrasyacılık olarak sunulmaktadır. Çarlık Rusya'sı ve SSCB imparatorluklarının tüm halklarıyla birlikte, Avrasya coğrafyasında Batı emperyalizmine maruz kalmış ülkeler için zorunluluk olarak önlerine konulmaktadır. Burada Atlantikçi tehdidi üzerinden Avrasyacı kimliği yaratma çabası açıktır.

Dugin Rusların, Slavlar ve Turanî kavimlere nispetle daha merkezi bir konumda özel kültür, benlik, kimlik temsilleriyle '3. Roma' yani Bizans'ın ve Moğol Devleti'nin varisi olarak tarihten sirayet ettiğini iddia eder. Böylece 'Avrasya'yı birleştirebilecek yegane güç sahibi millet olarak tarihi bir misyon' yüklemektedir. Aslında yapılmaya çalışılan etnosentrik açıklamalarla temellendirilen, 'az gelişmişlik' 'doğu/doğululuk' 'batı/batılılık' vb. dış ya da iç politikaya yön verecek/veren gibi coğrafi temsiller, kabuller ve yaftalamalarla kimlik inşasıdır.

Yeni Avrasya formülasyonu 'kara gücü-deniz gücü' karşıtlığı ve çatışmasına dayalı olduğu gibi, 'bozkır-orman' karşıtlığı ve çatışmasına da dayanmaktadır. Klasik-neo klasik jeopolitiğin temel yasaları olarak kabul edilen Mackinder'in 'kara hâkimiyeti' temelli görüşleri de yoğun olarak sözüm ona jeopolitik analizlerde kullanılmıştır.

Yeni Avrasyacılık söyleminde Rusya çevresindeki yerler ve ülkeler, coğrafi özellikleri ve konumlarına göre üretilen temsillerle tasnif edilerek, Rusya'nın güvenliği ve geleceği açısından değerlendirilmişlerdir. Bu bağlamda 'kenar bölge, malorus, Atlantikçi tekdünyacı cephenin ileri karakolu, tampon ülke' gibi temsiller üzerinden tehlike olarak gördüğü egemen, bağımsız Ukrayna'ya yönelik 2014 yılında Kırım'ın ilhakıyla başlayan daha sonra 2022' nin başından itibaren tam manasıyla bir savaş formatı kazanan sürece zemin hazırlamıştır. Yeni Avrasyacılık söyleminde jeopolitik yasalara dayalı olarak üretilen temsillerle birlikte, Rusya-Ukrayna Savaşı ve olası savaflara bilimsel meşruiyet kazandırılmıştır.

Dugin, Rusya'nın dış siyasetine dair şablonlar oluşturduğu gibi Avrasyacı, kara gücü kimliğini reddeden ve dünyaya eklenmiş daha demokratik bir Rusya hedefleyen iç muhalefeti de bu jeopolitik bilimsel gerçekliklerle cevaplamaktadır. Zira Rusya, kıtasal bir kimlikle sadece bir imparatorluk olarak ayakta kalabilir ve var olabilir. Bunun dışındaki tüm alternatifler jeopolitik gerçeklere aykırı olarak Rusya'nın bütünlüğüne ve geleceğine zarar verecektir. Dolayısıyla tek yol Avrasyacılık ekseninde birleşmiş, kıtasal bir Rusya İmparatorluğu'dur.

Yeni Avrasyacılık post Sovyet dönemi Rusya'sını yeniden imparatorluğa taşıma hevesiyle *mekân, kimlik, vizyon ve devlet idaresi* üzerinden yeniden kurgulanan bir söylemdir. Dugin Yeni Avrasyacılık söylemiyle jeopolitik bilginin coğrafi unsurlar, tarih, inanç ve kutsallık, mağduriyet, milliyetçilik ve kader, güvenlik, korku kabuller üzerinden egemen güç tarafından dizayn edilebileceğini ve ikna aracı olarak kullanılabilirliğini göstermiştir. İdeoloji ve egemenliğin gerekçelendirilerek nasıl sunulabileceğinin bir modelidir. Günümüzde bu söyleme dair dünya siyasî pratiği adına dikkate alınacak en önemli husus, Rusya'nın geleceği açısından tek çıkış yolu olarak gören ve hayata geçirmeye çalışan bir anlayışın (Vladimir Putin) iktidarda olmasıdır. Nitekim Şubat 2022'de başlayan ve hâlen süren Rusya-Ukrayna Savaşı'nın bu söylemlerle gerekçelendirilmiş olması, reel-politiğe uyarlanışını göstermektedir.

KAYNAKÇA

- Agnew J. (2002). *Making political geography; Human geography in the making*. A Hodder Arnold Publication.
- Agnew, J. & Corbridge, S. (2003). *Mastering space, hegemony, territory and international political economy*. London and New York: Taylor & Francis e-Library.
- Anaz, N. (2012). Siyasî Coğrafyada yeni eğilimler ve popüler jeopolitik. İçinde. N. Anaz & M. Özkan. (Eds.), *Batı Medyasının Ortadoğu Tasavvuru Popüler Jeopolitik, Oryantalizm ve Uluslararası İlişkiler*. İlke Yayıncılık. s: 17-38
- Akengin, H. (2022). *Siyasî coğrafya, insan ve mekân yönetimi*. Pegem Akademi.
- Bilgin, P. (2020). Türkiye'deki jeopolitik Dogma. *Türkiye Dünyanın Neresinde?* İçinde, M. Yeşiltaş, S. Durgun, P. Bilgin. (Der.), *Hayali Coğrafyalar, Çarpışan Anlatılar*. Koç Üniversitesi Yayınları. s:37-61.
- Dalby, S. (1990). *Creating the Second Cold War: The Discourse of Politicis*, Londra Pinter.
- Dalby, S. (2007). 'Geopolitical Knowledge: Scale, Method and the 'Willie Sutton Syndrome' Geopolitics', Taylor & Francis Group, 12, 183-191.
- Dalby S. (2011). 'Critical Geopolitics and the Control of Arms in the 21st Century' *Contemporary Security Policy*, 32(1), 40-56.
- Davutoğlu, A. (2014). *Stratejik Derinlik, Türkiye'nin Uluslararası Konumu*. Küre Yayınları.
- Defay, A. (2005). *Jeopolitik*. (Çev. İsmail Yerguz). Dost Kitabevi Yayınları.

- Dugin, A. (2014). *Rus jeopolitiği, Avrasyacı yaklaşım. (Çev. Vügar İmanov)*, Küre Yayınları.
- Çetin, B. (2023). Cumhuriyetin 100. Yılına Armağan Coğrafya ve İnsan, içinde, S. Birinci, Ç. K. Kaymaz, Y. Kızıllan, (Edit.). *Cumhuriyetin 100. Yılında Jeokültürel ve Jeoekonomik Bakışla Türkiye'deki Denizcilik Kültürü Ve Deniz Gücüne Dair Girişimler*. Kriter Yayınevi. s:1-51.
- Gafarov, O., (2020). *Rus Dış Politikasında Kimlik Arayışı: "Batı"dan Kopuşun Tarihsel Analizi*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, (Basılmamış Doktora Tezi) Ankara.
- Gumilev, L. N. (2003). *Hazar Çevresinde Bin Yıl, (Çev.D. Ahsen. Batur)*. Selenga Yayınları.
- Gumilev, L. N. (2005). *Hunlar. (Çev. D. Ahsen. Batur)*. Selenga Yayınları.
- Gumilev, L. N. (2016). *Etnogenez halkların şekillenışı yükseliş ve düşüşleri. (Çev. D. Ahsen Batur)*. Selenga Yayınları.
- Kaczmarek, M. (2017). "Non-western visions of regionalism: China's New Silk Road and Russia's Eurasian Economic Union". *International Affairs*, 93 (6), 1357-1376. <https://doi.org/10.1093/ia/iix182>.
- Keat, R. & Urry, J. (2001). *Bilim olarak sosyal teori. (Çev. Nilgün Çelebi)* İmge Kitabevi.
- Kerr, D. (1995). The new Eurasianism: The rise of geopolitics in Russia's foreign policy. *Europe-Asia studies*, 47(6), 977-988.
- Klinke, I. (2009). Five minutes for critical geopolitics: A slightly provocative introduction. https://exploringgeopolitics.org/publication_klinke_ian_five_minutes_for_critical_geopolitics_a_slightly_provocative_introduction/ (Erişim.17.03.2024).
- Newman, D. & Paasi A. (1998). Fences and neighbours in the postmodern world: Boundary narratives in political geography. *Progress in Human Geography* 22,186-207.
- Lacoste, Y. (2014). *Coğrafya her şeyden önce savaş yapmaya yarar. (Çev. Selim Sezer)*. Ayrıntı Yayınları.
- Lefebvre, H. (2014). *Mekânın Üretimi. (Çev. Işık. Ergüden)*. Sel Yayıncılık.
- Ingram, A. (2001). Alexander Dugin: geopolitics and neo-fascism in post-Soviet Russia. *Political Geography*. 20: 1029-1051.
- İlhan, S. (1999). *Dünya Yeniden Kuruluyor, Jeopolitik ve Jeokültürel Tartışmalar*. Ötüken Neşriyat Ankara.
- İmanov, V., (2008). *Avrasyacılık, Rusya'nın kimlik arayışı. (1.bs)* Küre Yayınları.
- Tezkan, Y. & Taşar M. M. (2013). *Dünden bugüne jeopolitik dünya ve Türkiye, (2. bs)*. Ülke Yayınları.
- Tsygankov, A. (1998). Hard-line Eurasianism and Russia's contending geopolitical perspectives. *East European Quarterly*, 32, 315-334.
- Tuathail, G. Ó. (1989). *Critical geopolitics: The social construction of space and place in the practice of statecraft*. Doctor of Philosophy in Geography in the Graduate School of Syracuse University.
- Tuathail, G. Ó. (1999). "Understanding critical geopolitics: Geopolitics and risk society", *Journal of Strategic Studies*, 22:2-3,107-124
- Titov, A. S. (2005). Lev Gumilev, Ethnogenesis and Eurasianism. *University College London School of Slavonic and Eastern European Studies, In fulfilment of the requirements for the degree of Doctor of Philosophy, London*.
- Trubetskoy, S. N. (2020), *Rus ben-idraki. (Çev. Vügar İmanbeyli)*. Küre Yayınları.
- Wallerstein, I. (1993), *Jeopolitik ve Jeokültür, Değişmekte Olan Dünya Sistem üzerine Denemeler.*(Çev. Mustafa Özel). İz Yayıncılık.

- Wallerstein, I. (2014). *Dünya-Sistemleri Analizi: Bir Giriş*. (Ender Abadođlu & Nuri Ersoy). Bgst yayınları.
- Yeşiltaş, M. (2014). Eleştirel jeopolitik. içinde, T. Arı (Der.), *Postmodern uluslararası ilişkiler teorileri 2: uluslararası ilişkilerde eleştirel yaklaşımlar*. DORA Yayınları.
- Yeşiltaş, M. & Durgun, S., (2020). Coğrafya ve jeopolitiği tartışmak: Eleştirel bir değerlendirme içinde, M. Yeşiltaş, S. Durgun, P. Bilgin (Der.), *Türkiye dünyanın neresinde? Hayali coğrafyalar, çarpışan anlatılar*. Koç Üniversitesi Yayınları.